

Upravljanje kratkoročnim obvezama u poduzeću Trgopromet d.o.o. Slavonski Brod

Lukić, Miroslav

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:450914>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

MIROSLAV LUKIĆ

**UPRAVLJANJE KRATKOROČNIM
OBVEZAMA U PODUZEĆU “TRGOPROMET
D.O.O.” SLAVONSKI BROD**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

MIROSLAV LUKIĆ

**UPRAVLJANJE KRATKOROČNIM
OBVEZAMA U PODUZEĆU “TRGOPROMET
D.O.O.” SLAVONSKI BROD**

Završni rad

JMBAG: 0303073856, redoviti student

Studijski smjer: Marketinško upravljanje

Predmet: Poslovne financije

Znanstveno područje: Društene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Financije

Mentor: prof.dr.sc. Dean Učkar

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Miroslav Lukić, kandidat za prvostupnika ekonomije, smjera marketinško upravljanje ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, __ rujna, 2020. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Miroslav Lukić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli , kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

„Upravljanje kratkoročnim obvezama u poduzeću „Trgopromet d.o.o. Slavonski Brod“

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _ rujna 2020.

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Problem i predmet rada	2
1.2. Svrha i cilj rada	2
1.3. Struktura završnog rada	3
2. DEFINICIJA I VRSTE OBVEZA	4
2.1. Obveza kao pravna kategorija	4
2.2. Obveza kao računovodstvena kategorija.....	5
2.3. Klasifikacija obveza	5
2.3.1. Dugoročne obveze (dugoročno financiranje).....	5
2.3.2. Kratkoročne obveze (kratkoročno financiranje)	6
3. POJAM I VRSTE KRATKOROČNIH OBVEZA	7
3.1. Pojam kratkoročnih obveza	7
3.2. Vrste kratkoročnih obveza	7
4. UPRAVLJANJE KRATKOROČNIM OBVEZAMA PODUZEĆA.....	10
4.1. Spontano (neformalno) financiranje.....	12
4.1.1. Vremenska razgraničenja (narastajuće stavke).....	12
4.1.2. Trgovački kredit dobavljača	14
4.2. Ugovoreno financiranje.....	17
4.2.2. Bankarsko osigurano kratkoročno kreditiranje.....	19
4.3. Komercijalni zapisi	26
4.4. Ostali izvori	29
4.5. Kratkoročno financiranje i njegove implikacije na solventnost i	30
profitabilnost poduzeća.....	30
5. UPRAVLJANJE KRATKOROČNIM OBVEZAMA U PODUZEĆU	33
„TRGOPROMET D.O.O.“ SLAVONSKI BROD	33
5.1. Osnovni podaci o poduzeću „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod.....	33
5.2. Upravljanje kratkoročnim obvezama u poduzeću „Trgopromet d.o.o.“	34
Slavonski Brod.....	34
5.2.1. Analiza finacijskih pokazatelja poduzeća „Trgopromet d.o.o.“.....	34
5.3. Pokazatelji likvidnosti.....	38
5.4. Pokazatelji ekonomičnosti	45
5.5. Pokazatelji profitabilnosti	46
5.2.2. Zaključna razmatranja o poslovanju poduzeća Trgopromet d.o.o.....	48
6. ZAKLJUČAK	51
POPIS LITERATURE:.....	52
POPIS SLIKA.....	54

POPIS TABLICA	55
PRILOZI	56
SAŽETAK.....	62
SUMMARY.....	63

1. UVOD

Kratkoročno financiranje je jedna od najbitnijih funkcija svakog trgovačkog društva i ishodišna točka svake njegove poslovne aktivnosti. Na taj način ono predstavlja poslovnu politiku kroz koju poduzeće odlučuje o pribavljanju i upravljanju novčanim sredstvima.

Odluke o financiranju, kako kratkoročnih, tako i dugoročnih obveza spadaju u skupinu iznimno važnih odluka financijskog menadžmenta poduzeća odnosno na financijsku strategiju.

Sredstva prikupljena kratkoročnim eksternim financiranjem namijenjena su za obavljanje poslova i podmirivanje dospjelih obveza u roku od jedne godine. Troškovi kratkoročnog financiranja ovise o opsegu financiranja, cijeni izvora i trajanju razdoblja financiranja.

Kratkoročno financiranje najčešće je jeftinije i dostupnije na novčanom tržištu od dugoročnog. Treba voditi računa o usklađenosti s aspekta ročnosti kako se dugoročne investicije ne bi financirale (samo) iz kratkoročnih izvora financiranja.

Sajter et al. (2007:130) napominju kako je pogreška koja se najčešće čini pri planiranju eksternog (kratkoročnog, ali isto tako i dugoročnog financiranja) preoptimistično prognoziranje budućeg poslovanja, odnosno budućih priljeva sredstava iz kojih će se podmirivati obveze po osnovi zaduženja. Podmirenje kratkoročnih obveza tuđim novcem potrebno je izbjegavati ako je trošak takvog financiranja viši od kratkoročnog troška vlastitog kapitala. Drugim riječima, ako vlastiti novac kratkoročno možemo „oploditi“ po višoj kamatnoj stopi od kamatne stope koju nam obračunava naš eksterni izvor financiranja, mudrije je vlastite izvore umnožavati po višoj kamatnoj stopi, a za kratkoročne potrebe koristiti tuđi novac, jer iz razlike možemo ostvariti dobit.

Najčešći kratkoročni izvori financiranja između kojih poduzeće u Republici Hrvatskoj može birati su trgovački kredit, kreditna linija, revolving kredita (neosigurani kratkoročni bankarski krediti), financiranje emisijom komercijalnih zapisa, financiranje potraživanja, faktoring i sl.

Te i druge opcije kao i brojni faktori koji utječu na odluke o upravljanju kratkoročnim obvezama odnosno na odluke o izboru izvora financiranja bit će obrađene ovim radom te praktično prikazane na primjeru poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod.

1.1. Problem i predmet rada

Problem i predmet rada su menadžersko upravljanje kratkoročnim obvezama odnosno kratkoročno financiranje kao važna pretpostavka solventnosti, profitabilnosti i uspješnog poslovanja svakog poduzeća.

Upravljanje kratkoročnim financiranjem poduzeća sastavni je dio menadžmenta radnog kapitala. Menadžment radnog (obrtnog) kapitala predstavlja domenu kratkoročnih financija – odluka koje se odnose na kratkotrajnu imovinu i kratkoročne obveze. (Vidučić, 2018:343)

Financijski menadžer treba razmotriti i analizirati troškove izvora financiranja, implikacije kratkoročnog financiranja na solventnost i profitabilnost poduzeća te na taj način odabrati optimalnu kombinaciju kratkoročnih izvora financiranja koji neće ugroziti solventnost, profitabilnost i ekonomičnost poduzeća i osigurati mu kontinuirano i uspješno poslovanje, ubrzati mu rast i unaprijediti razvoj.

1.2. Svrha i cilj rada

Svrha i cilj rada je utvrditi i analizirati temeljne odrednice kratkoročnog financiranja poduzeća, njegov utjecaj na solventnost, profitabilnost i u konačnici ekonomičnost odnosno uspješnost poslovanja. Financijski menadžment treba razmotriti troškove svih raspoloživih izvora financiranja i izvršiti odabir optimalne kombinacije kratkoročnih izvora financiranja s aspekta troškova financiranja prema stvarnoj kamatnoj stopi nakon oporezivanja. Drugim riječima, financijski menadžer treba razmotriti upravljanje kratkotrajnom imovinom, upravljanje kratkoročnim obvezama, kao i međusobnu povezanost i uvjetovanost upravljanja kratkoročnim obvezama i kratkotrajnom imovinom.

1.3. Struktura završnog rada

Završni rad je raščlanjen na šest glavnih cjelina koje su smisljeno i tematski razdvojene u zasebne cjeline.

U prvom, uvodnom dijelu, izložen je pojam financiranja s aspekta vrste odnosno izvora financiranja, ročnosti odnosno trajanja financiranja te cijene financiranja odnosno troškova financiranja. Također je dan osvrt na problem i predmet rada te svrhu i cilj rada.

U drugom dijelu definiran je i detaljnije je objašnjen pojam obveza kao pravne i računovodstvene kategorije te izvršena klasifikacija i prikaz obveza obzirom na njihovu ročnost.

U trećem dijelu daje se objašnjenje pojma kratkoročnih obveza te prikaz i analiza najznačajnijih vrsta kratkoročnih obveza.

Četvrti i najznačajniji dio rada odnosi se na menadžerski aspekt kratkoročnih obveza odnosno na upravljanje kratkoročnim obvezama poduzeća u kontekstu spontanog i ugovorenog financiranja te komercijalnih zapisa kao najznačajnijih oblika kratkoročnog financiranja. U okviru ovog poglavlja utvrđuju se i analiziraju temeljne značajke kratkoročnog financiranja te njihov utjecaj na solventnost, profitabilnost i ekonomičnost poduzeća.

U petom dijelu daje se prikaz upravljanja kratkoročnim obvezama na primjeru poduzeća „Trgopromet d.o.o. Slavonski Brod.

U šestom zaključnom dijelu su prezentirani rezultati provedenih analiza i utjecaj kratkoročnog izvora financiranja na solventnost i profitabilnost poduzeća pri odabiru modela optimalnog kratkoročnog financiranja.

2. DEFINICIJA I VRSTE OBVEZA

Obveza je pravni (dužničko-vjerovnički) odnos u kojemu je jedna osoba, dužnik, dužna postupiti ili nešto izvršiti na određeni način u korist druge osobe, vjerovnika. Sadašnja je obveza rezultat prošlih poslovnih događaja. Njezino podmirenje uključuje ustupanje resursa koji kontrolira dužnik, kako bi se udovoljilo zahtjevima vjerovnika. Najčešći način podmirenja obveze je plaćanje novcem, ali ima i drugih načina (prijenos drugih, nenovčanih, sredstava, pružanje usluga, zamjena te obveze drugom obvezom, pretvorba obveze u glavnicu). (Ekonomski leksikon, 1995:604)

Prema roku dospijea, obveze vraćanja dijele se na *kratkoročne* (s rokom dospijea do 1 godine) i *dugoročne* (s rokom dospijea preko 1 godine).

Poznato je da obveze čine bitnu stavku u poslovanju poduzeća, a naravno i već odavno svima poznata formula da je imovina jednaka sumi kapitala i obveza, to vjerodostojno dokazuje.

Obveza, dakle, zahtijeva ispunjenje u određenom vremenu, kao što i označava dužnost odnosno odgovornost da se nešto obavi u određenom vremenu, bez obzira o kakvoj se obvezi radi. Informacije o obvezama nam pomažu da sagledamo kakav je bonitet poduzeća i nisu važne samo zaposlenicima poduzeća već i vlasnicima, menadžerima, bankama, investitorima i ostalima.

2.1. Obveza kao pravna kategorija

Najvažniji i najbrojniji pravni temelj obveznih odnosa jest *ugovor*, tj. sukladna izjava volja dviju ili više osoba s ciljem da između njih nastane, promijeni se ili prestane određeni pravni odnos (*ugovorne obveze*). No, obveze isto tako mogu nastati na temelju određenih činjenica uz koje pravo veže nastanak obveznog odnosa bez obzira na volju strana, npr. kad netko obavlja neki posao za drugoga bez naloga, kad netko drugom uzrokuje štetu, a da nisu bili u ugovornom odnosu i sl. To su *izvan ugovorne obveze*.

Izvan ugovorne obveze nastaju na temelju pravnih činjenica ili stanja na koje pravo veže postanak obveznog odnosa bez obzira na volju stranaka. Za nastanak izvan ugovornih obveza nije potrebno sukladno očitovanje volje stranaka kao

kod ugovora. Naprotiv, one nastaju bez volje vjerovnika odnosno dužnika. (Gorenec & Frančić, 2006:161)

2.2. Obveza kao računovodstvena kategorija

Obveze se mogu definirati kao dugovi ili zaduženja koja su nastala u transakcijama ili događajima u prošlosti i zahtijevaju namirenje u budućnosti. Dakle, obvezom se poduzeće sada obvezuje da će se u budućnosti odreći resursa. Obveze proizlaze iz transakcija koje su se odvijale u prošlosti ili drugih poslovnih događanja. (Meigs R.F. & Meigs, 1999:512)

S računovodstvenog aspekta, sve obveze dospijevaju, a njihovi datumi dospijeca su različiti. Neke su obveze kratkog roka toliko da se čak plate prije nego financijski izvještaji dođu na stol korisnika. Nasuprot tome postoje i *dugoročne obveze* koje mogu dospijevati nakon nekoliko godina. Datumi dospijeca ključnih obveza mogu biti kritični čimbenik za solventnost poduzeća.

2.3. Klasifikacija obveza

Različiti autori navode različite kriterije podjele financiranja obveza. Najčešća 3 kriterija su: *vrijeme raspoloživosti izvora, podrijetlo izvora te vlasništvo izvora.*

Prema vremenu raspoloživosti izvora financiranje može biti:

- **Kratkoročno** - pri kratkoročnom financiranju izvori su raspoloživi do jedne godine (kratkoročni robni ili novčani krediti),
- **Srednjoročno** - pri srednjoročnom financiranju izvori su raspoloživi od jedne do pet godina,
- **Dugoročno** - pri dugoročnom izvori su raspoloživi dulje od jedne godine.

Danas se u praksi srednjoročno financiranje pojavljuje vrlo rijetko, pa stoga ovu podjelu možemo promatrati samo kao podjelu na kratkoročno i dugoročno financiranje.

2.3.1. Dugoročne obveze (dugoročno financiranje)

Financiranje poslovanja i ekspanzije poduzeća na rok dulji od godinu dana, točnije dulje od pet godina predstavljaju dugoročno financiranje. Sredstva pribavljena dugoročnim zaduživanjem poduzeća koriste za ulaganje u dugotrajnu imovinu i financiranje neto radnog kapitala. U financijskim sustavima poput hrvatskog, osnovni izvor dugoročnog financiranja čine krediti, pa tek manjim postotkom dionice i obveznice.

Kod ovog financiranja izvori dugo traju i raspoloživi su više od pet godina. Mogu biti: (Marković, 2000:85)

- a) *neročni (vlastiti)* koji nemaju roka dospijeca (kapital priskrbljen emisijom dionica ili iz financijskog rezultata)
- b) *ročni (tuđi)* koji imaju rok dospijeca (kapital priskrbljen emisijom obveznica, dugoročnim kreditima i sl.)

Financiranje dugoročnim kreditima - kredit predstavlja ustupanje određene svote novčanih sredstava od strane financijske organizacije (banke i dr.) kao kreditora (vjerovnika, zajmodavca) nekoj osobi (debitoru, dužniku, zajmoprimcu), uz obvezu da mu ih ovaj vrati u određenom roku i plati pripadajuću naknadu (kamatu). Za investicije u realnu imovinu poduzeća uzimaju dugoročne kredite na obročnu otplatu. Ovi krediti važan su izvor financiranja za sva poduzeća, a posebno za mala.

2.3.2. *Kratkoročne obveze (kratkoročno financiranje)*

Područje kratkoročnih financija odnosi se na menadžment obrtnog kapitala pri čemu se razlikuje bruto (kratkotrajna imovina) i neto obrtni kapital (razlika između kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza).

Izvori kratkoročnog financiranja: (Vidučić, 2018:350)

- spontano financiranje,
- osigurano i neosigurano financiranje,
- emisija komercijalnih zapisa,
- ostali izvori.

O kratkoročnim obvezama kao kratkoročnim izvorima financiranja bit će više riječi u narednim poglavljima.

3. POJAM I VRSTE KRATKOROČNIH OBVEZA

3.1. Pojam kratkoročnih obveza

Kratkoročne obveze su obveze poduzeća kojih je rok podmirenja plaćanja kraći od jedne godine. Nalaze se u pasivi bilance stanja. To su najčešće obveze na temelju emitiranih vrijednosnih papira, s rokom dospijanja od jedne godine, obveze prema dobavljačima u zemlji i inozemstvu, obveze za primljene avanse, razne kratkoročne primljene depozite i kaucije, obveze za kratkoročne kredite, plaće zaposlenika, službena putovanja, porezi i doprinosi i slično.

3.2. Vrste kratkoročnih obveza

Najznačajnije vrste kratkoročnih obveza su: (Crikveni Filipović, 2019:20)

Obveze po osnovi zajma su obveze za ono što se daje ili uzima uz obvezu da bude vraćeno. Ova obveza predstavlja gospodarski odnos u kojem zajmodavac daje zajmoprimcu svotu novca ili određenu količinu dobara. Zajmoprimac koristi zajam po svojoj volji ili prema dogovorenoj namjeni, vraća ga u istoj ili uvećanoj količini u ugovorenim razdobljima, uz određenu kamatu ili beskamatno. (Ekonomski leksikon, 1995. str. 989)

Obveze prema kreditnim institucijama su obveze za određene novčane svote koje financijska organizacija - banka i dr. institucija kao kreditor (vjerovnik, zajmodavac) ustupa poduzeću (dužniku) uz obvezu da mu ih ono vrati u dogovorenom roku i plati pripadajuću naknadu-kamatu. Prema predmetu kreditiranja krediti se dijele na *robne* ili *novčane*, prema subjektima na *bankovne i komercijalne*, prema roku na *kratkoročne i dugoročne*, prema svrsi na *proizvođačke i potrošačke* itd. (Ekonomski leksikon, 1995, str. 432)

Obveze prema dobavljačima predstavljaju obveze prema proizvodnom poduzeću od kojeg se nabavlja ili kupuje materijal, roba ili usluge. U suvremenom poslovanju dobavljač sve češće postaje partner u razvoju, unapređenju poduzeća, inovacijama a samim time i partner u postizanju optimalnih troškova poslovanja. (Ekonomski leksikon, 1995, str.140)

Obveze po vrijednosnim papirima su obveze za pismene isprave kojima je zagantirano izvjesno pravo koje se može ostvariti jedino posjedovanjem tih isprava.

Najpoznatije vrste vrijednosnih papira su ček, mjenica, obveznica, dionica, blagajnički zapis, komercijalni zapis i dr. (Ekonomski leksikon, 1995, str.979)

Obveze za primljene avanse predstavljaju obveze na unaprijed isplaćeni iznos neke još neispunjene ugovorne obveze (isporuke robe, izvršenja usluge).

Avans je svojevrsni oblik robnog kredita koji kupac odobrava dobavljaču kako bi mu olakšao proizvodnju naručene robe odnosno obavljanje usluga a označava se kao kupčev robni kredit. (Ekonomski leksikon, 1995, str.39)

Obveze prema zaposlenima su više poznate pod pojmom troškova osoblja, odnosno one predstavljaju troškove plaća i naknade plaća te troškove poreza, socijalnog i mirovinskog osiguranja ili ukratko rečeno, troškovi rada su vrsta troškova koja se posebno prati u svakom poduzeću. Uz plaću za obavljeni rad koja se ugovara u bruto iznosu, poslodavac radniku isplaćuje naknadu plaće za vrijeme kada ne radi zbog bolesti, godišnjeg odmora, blagdana, plaćenog dopusta, stručnog usavršavanja i drugih opravdanih razloga.

Obveze poslodavca prema zaposlenima uređuju odredbe:

- Zakona o radu (NN br. 93/14,127/17, 98/19) i brojnih drugih propisa kojima se uređuju prava i obveze iz radnog odnosa,
- Kolektivnih ugovora koji obvezuju poslodavca,
- Pravilnika o radu, kojeg su obvezni donijeti poslodavci koji zapošljavaju više od 20 zaposlenika,
- Ugovora o radu kojega poslodavac i zaposlenika zaključuju prilikom zasnivanja radnog odnosa.

Vrednovanje zaposlenika i nagrađivanje radnog učinka zaposlenika odnosi se na menadžment ljudskih potencijala odnosno na materijalne kompenzacije zaposlenika i menadžmenta koje imaju važnu ulogu u poticanju motivacije i zadovoljstva zaposlenika.

Materijalne kompenzacije mogu se podijeliti na *izravne* (plaće, bonusi i poticaji, naknade za inovacije i poboljšanja i sl.) i *neizravne* (stipendije, studijska putovanja, stručna usavršavanja, specijalizacije, plaćena odsustva i slobodni dani,

auto-kompanije, menadžerske beneficije i sl.) (Buntak,Droždek,Kovačić,2013:56-63)

Ostale kratkoročne obveze

Pored ovih najznačajnijih kratkoročnih obveza postoje još i *obveze za poreze, doprinose i druge pristojbe, obveze po osnovi udjela u rezultatu, obveze prema povezanim poduzećima* i ostale kratkoročne obveze.

Upravljanje svakom od navedenih kratkoročnih obveza i njihovo financiranje ima izuzetan značaj i implikacije na solventnost, profitabilnost i ekonomičnost a u konačnici uspješnost svakog poduzeća.

4. UPRAVLJANJE KRATKOROČNIM OBVEZAMA PODUZEĆA

Upravljanje kratkoročnim financiranjem poduzeća sastavni je dio menadžmenta radnog kapitala. Menadžment radnog (obrtnog) kapitala predstavlja domenu kratkoročnih financija – odluka koje se odnose na kratkotrajnu imovinu i kratkoročne obveze. (Vidučić, 2004:315).

Umijeće financijskog menadžmenta poduzeća u upravljanju novcem značajnim dijelom se odnosi na uspostavljanje ravnoteže između naplate i plaćanja. Poznato je da naplata potraživanja od kupaca u praksi slijedi nakon stvaranja obveza prema dobavljačima pa prema tome i plaćanje obveza. Za održavanje kontinuiranog poslovnog procesa u tom poslovnom diskontinuitetu potrebna su dodatna novčana sredstva. Najčešće korišteni i najzanimljiviji izvori sredstava jesu tuđi izvori novčanih sredstava pri čemu treba imati na umu **zlatno pravilo financiranja** pod kojim se podrazumijeva da se *tekuća (kratkotrajna) imovina financira iz kratkoročnih izvora, a fiksna (dugotrajna) imovina iz dugoročnih izvora*.

Zbog toga je važna uloga menadžmenta poduzeća u upravljanju kratkotrajnom imovinom i kratkoročnim obvezama kao i međusobna uvjetovanost svakog od ovih segmenta poslovanja. Da bi se izvršio odabir financiranja potrebno je odrediti razinu kratkotrajne imovine i njenu strukturu kao važan element upravljanja radnim kapitalom.

Za financiranje obrtnog kapitala, odnosno tekuće imovine, tekuće obveze su najvažniji oblik financiranja. Važnost upotrebe tekućih obveza za financiranje tekuće imovine ogleda se u prednostima i nedostacima u odnosu na dugoročne dugove i glavnice. *Prednosti* upotrebe tekućih obveza su veća fleksibilnost i niži troškovi financiranja. *Nedostaci* upotrebe tekućih obveza leže u povećanom riziku od njihove primjene koji se ogleda kao rizik od refinanciranja i kamatni rizik, odnosno rizik od promijene kamatnih stopa. Prilikom donošenja odluka o obliku financiranja tekuće imovine poduzeće uvažava međuovisnost rizika i nagrade (Orsag, 2015).

Osnovna obilježja kratkoročnih izvora financiranja su:

- financiranje do 1 godine,
- financiranje fluktuirajuće tekuće imovine,
- osiguranje tekuće likvidnosti.

Ono što je najznačajnija karakteristika kratkoročnog financiranja je to da se radi o pribavljanju sredstava za premošćivanje kratkoročnog nedostatka vlastitih sredstava, odnosno premošćivanje jaza između naplate vlastitih potraživanja i plaćanja vlastitih obveza.

U upravljanju kratkoročnim izvorima financiranja poduzeća mogu koristiti različite strategije odnosno politike: agresivnu, konzervativnu i politiku usklađivanja i balansiranu politiku. (Kontuš, 2011:445)

Agresivna politika podrazumijeva minimizirane količine novca, utrživih vrijednosnih papira i zaliha. Ova strategija povećava rizik nelikvidnosti, jer poduzeće mora kontinuirano refinancirati svoje kratkoročne kredite uz nepredvidive kamatne stope. Agresivno upravljanje obvezama je visokorizična strategija odnosno podrazumijeva veliku izloženost poslovnom riziku, ali omogućava visoku profitabilnost.

Umjerenata politika prema količinama novca, utrživih vrijednosnih papira i zaliha nalazi se između konzervativne i agresivne i slijedi principe usklađivanja dospjeća obveza sa životnim vijekom imovine.

Konzervativna politika podrazumijeva držanje velike količine novca, utrživih vrijednosnih papira i zaliha. Ova politika značajno smanjuje rizik nelikvidnosti, eliminira izloženost poduzeća fluktuiranju kamatnih stopa, ima više troškove financiranja i manje je profitabilna, što znači da se drži načela sigurnosti.

Zbog nepraktičnosti u implementaciji politike usklađivanja i ekstremne prirode agresivne i konzervativne politike, većina se financijskih menadžera opredjeljuje za balansiranu politiku. Dugoročni se izvori financiranja koriste za financiranje dugotrajne imovine, permanentne kratkotrajne imovine i dijela povremene kratkotrajne imovine, a kratkoročni se krediti upotrebljavaju za pokrivanje preostalog dijela potreba za radnim kapitalom.

Primjenjujući balansiranu politiku financijski menadžer ne mora samo angažirati i održavati kratkoročne izvore financiranja, već mora i nadzirati ulaganje viška sredstava (Sajter, 2001:445).

Kratkoročno financiranje može biti *spontano* ili *formalno*. Pod oblicima spontanog, odnosno neformalnog kratkoročnog financiranja podrazumijeva se uobičajeni trgovački kredit dobavljača i akumulirani rashodi, odnosno narastajuće stavke. Narastajuće stavke (vremenska razgraničenja) su uobičajene isplate plaća, uobičajeno plaćanje poreza i neraspodijeljena tekuća dobit. Oblici ugovorenog, odnosno formalnog kratkoročnog financiranja su **bankovni krediti** koji mogu biti osigurani i neosigurani, **faktoring** te **komercijalni papiri**. Neosigurano se davanje zajmova uglavnom svodi na zajmove komercijalnih banaka po kreditnim linijama, ugovorom o obnavljajućem kreditu, ili na osnovi transakcija.

4.1. Spontano (neformalno) financiranje

Spontano financiranje nastaje iz uobičajenog toka poslovnih aktivnosti poduzeća. Trgovački kredit dobavljača je najčešći oblik spontanog financiranja jer takvo financiranje nije rezultat sklapanja ugovora o financiranju.

Također, spontano financiranje nastaje i u svim drugim uobičajenim slučajevima odgođenih plaćanja kao što su isplate plaća, poreza i slični drugi izdaci (Orsag, 2015). Trgovački kredit dobavljača ili odgoda plaćanja obveza prema dobavljačima je najčešći oblik spontanog odnosno neformalnog načina financiranja kratkoročnih obveza poduzeća. Ono proizlazi iz metode obračuna i plaćanja pojedinih vrsta troškova kao što su **plaće** i **porezi** (obračunate a nedospjele obveze). Ovaj način financiranja je efekt odgode isplate plaće djelatnicima i odgode isplate poreza nadležnim institucijama. Izvor spontanog financiranja može biti i način obračuna **neraspodijeljene tekuće dobiti** tj. raspodjele tekuće dobiti. Spontano odnosno neformalno financiranje u biti je zapravo besplatno financiranje koje ovisi o obujmu poslovne aktivnosti (kod plaća o broju zaposlenih).

4.1.1. Vremenska razgraničenja (narastajuće stavke)

Vremenska razgraničenja su spontani izvor financiranja koja se mijenjaju s razinom poslovanja i koja će tvrtka iskoristiti kao prvi mogući izvor financiranja

potrebne razine ulaganja u kratkotrajnu imovinu. Vremensko razdoblje korištenja razgraničenja determinirano je praksom na tržištu rada, odredbama ugovora o kratkoročnom kreditu i poreznim zakonodavstvom. Razgraničene plaće djelatnika plaćaju se u tržišnim gospodarstvima u relativno kratkim intervalima (jedan do dva tjedna), dok je kuriozitet našeg gospodarstva kod tvrtki u financijskim neprilikama vremensko razdoblje i do 10 - 12 mjeseci. Razgraničeni porezi izvor su financiranja, budući da se porezne obveze za tekuću godinu plaćaju u kvartalnim razdobljima, dok se razgraničene kamate plaćaju u unaprijed dogovorenim intervalima, premda tvrtka kontinuirano koristi pozajmljena sredstva (Vidučić, 2018:350).

Kao i trgovački kredit dobavljača, narastajuće stavke predstavljaju spontani izvor kratkoročnog financiranja. Narastajuće stavke su obveze koje su obračunate, a nisu još plaćene. Karakteristike ovog oblika spontanog kratkoročnog financiranja su: beskamatno financiranje, kontinuitet financiranja i ovisnost o obujmu poslovanja. Orsag (2015) navodi ključno obilježje ovog oblika spontanog financiranja, a to je da ono nastaje spontano samim poslovanjem društva zbog uobičajenih vremenskih razlika obračuna i plaćanja obračunatih iznosa.

Navodi da je takvo financiranje bez troškova, a njegovo značenje fluktuiraju s fluktuacijama poslovne aktivnosti, iako ima određenu komponentu permanentnosti. Iako ovisi o obujmu poslovne aktivnosti, njegovo značenje ovisi i o uobičajenim razdobljima obračuna i plaćanja obračunatih iznosa spontano nastalih obveza. Kako se plaćaju stari akumulirani rashodi, novi se rashodi obračunavaju te za poduzeće takvo financiranje postaje konstantno (Van Horne i Wachowicz, 2002).

Oblici spontanog financiranja uporabom narastajućih stavki iz poslovanja poduzeća jesu (Orsag, 2015): - obračunate plaće - obračunani porezi i neraspodijeljeni dio dobiti. Ovaj oblik spontanog financiranja imaće veći utjecaj za poduzeća koja odgađaju plaćanje svojih obračunanih obveza na što dulji rok, odnosno ona koja imaju duže razdoblje između dana obračuna obveza i dana plaćanja obveza. Poduzeća koja imaju manje razdoblje između obračuna obveza i plaćanja obveza, imat će manju korist od ovakvog oblika financiranja. Posebno treba biti oprezan ako poduzeća počnu imati problema s likvidnošću da ne odgađaju na duže vrijeme isplatu

plaća i plaćanje poreza jer posljedice mogu biti pogubne za poduzeće, poput stečaja i likvidacije.

4.1.2. Trgovački kredit dobavljača

Trgovački kredit dobavljača ili odgoda plaćanja obveza prema dobavljačima je najčešći oblik spontanog financiranja i najveći izvor kratkoročnih sredstava posebno za mala i srednja poduzeća kojima je teže doći do ostalih izvora financiranja. Kreditiranje se odvija za razdoblje od kada je kupcu isporučena roba ili usluga do trenutka njihova plaćanja. Iako je ovaj oblik financiranja najpogodniji za kupca prvenstveno zbog njegove fleksibilnosti, jednostavnosti i jeftinoće, predugo odgađanje plaćanja obveza prema dobavljačima može narušiti odnos između kupca i dobavljača, a time i buduće poslovanje.

Trgovački kredit predstavlja odgođeno plaćanje koje dobavljač odobrava kupcu. Ovaj način ugovorenog plaćanja s odgodom od 30, 60, 90 ili čak 120 dana, od dana izdavanja računa, susreće se u poslovanju gotovo svakog poduzeća. Umjesto da se zahtijeva plaćanje u roku od 8 dana, dobavljač izlazi u susret svom kupcu te mu odobrava plaćanje s odgodom roka. Trgovački kredit je to povoljniji za kupca što je duži rok odgođenog plaćanja.

Van Horne i Wachowicz (2002: 284) razlikuju tri tipa trgovačkog kredita:

1. *Otvoreni račun* je najčešći tip trgovačkog kredita i kod njega kupac ne potpisuje nekakav formalni dokument. Prodavatelj isporučuje robu kupcu i ispostavlja fakturu sa specifikacijom poslane robe, ukupnom svotom koju treba platiti i uvjetima prodaje. Prodavatelj odobrava kredit kupcu na temelju vlastitog istraživanja o njegovom kredibilitetu. Na kupčevoj bilanci kredit se vodi kao obveza prema dobavljačima.

2. Obveze po izdanim vlastitim vrijednosnicama (mjenicama)

Obveze po izdanim vlastitim vrijednosnicama (mjenicama) je tip trgovačkog kredita gdje kupac potpisuje zadužnicu kao dokaz dugovanja prodavatelju.

Pri ovom načinu plaćanja umjesto otvorenog računa koriste se vlastite mjenice. Kupac potpisuje mjenicu koja označava dug prema prodavatelju. Mjenica poziva kupca na plaćanje određenog dana u budućnosti.

3. *Trgovački akcept*

Trgovački akcept je oblik gdje prodavatelj vuče mjenicu na kupca, što nalaže da kupac plati mjenicu na neki budući datum.

Prodavatelj nalaže da kupac plati mjenicu na neki budući datum. Prodavatelj neće isporučiti robu dok kupac ne prihvati mjenicu. Prihvaćajući mjenicu kupac određuje banku kod koje će mjenica biti plaćena kad stigne na naplatu te tada mjenica postaje trgovački akcept.

Trgovački kredit – primjer

Poduzeće „ABC“ dobiva sirovine za potrebe vlastite proizvodnje na današnji dan, uz obvezu plaćanja računa od 100.000,00 kuna za 30 dana; zapravo dobiva kratkoročan beskametni kredit s dospijecem od 30 dana.

U uvjetima plaćanja „2/10, neto 30“ kupcu se nudi popust od 2% ako robu plati u roku 10 dana; ako kupac ne iskoristi popust i račun plati na dan dospijeca (tridesetog dana), tada nabavna cijena neće biti snižena 2% pa će uporaba ovog izvora posljednjih 20 dana zapravo koštati 2%. Dakle, pojavljuje se **trošak propuštenog gotovinskog diskonta**. Znači, popust u novcu se nudi kao poticaj kupcu da plaćanje izvrši ranije. (Sajter D. et al, 2007: 132)

$$\text{Trošak propusta da se iskoristi gotovinski diskont} = \frac{\text{postotak diskonta} \times 100}{100 \% - \text{postotak diskonta}} \times \frac{360 \text{ dana}}{\text{datum dospijeca} - \text{razdoblje diskonta}}$$

U uvjetima plaćanja „2/10, neto 30“ kod fakture od 100,00 kuna može se platiti 98,00 kuna do desetog dana, ili 100,00 kuna nakon 30 dana. To bi predstavljalo korištenje 98,00 kuna tijekom 20 dana uz trošak od 2,00 kuna. Trošak propusta da se ostvari gotovinski diskont iznosi (godišnje):

$$\frac{2\% \times 100}{100\% - 2\%} \times \frac{365}{(30-10)} = 37,24\%$$

$$\text{ili u uvjetima „2/10, neto 60“ : } \frac{2\% \times 100}{100\% - 2\%} \times \frac{365}{(60-10)} = 14,9\%$$

Orsag (2015) sa stajališta troškova financiranja, trgovačke kredite dijeli na slobodne trgovačke kredite i naplatne trgovačke kredite. Slobodni trgovački krediti ne sadržavaju nikakav trošak financiranja. Njima bi se mogao eventualno imputirati oportunitetni trošak ako bi postojala mogućnost ostvarivanja trgovačkog popusta zbog avansnih plaćanja. U pravilu, to je obveza plaćanja u razdoblju od osam dana, koja se može produljiti do razdoblja od devedeset dana, a iznad tog razdoblja potrebno je sklopiti ugovor o robnom kreditu. Može se zaključiti da što su rokovi plaćanja dulji, to će poduzeće imati veću korist od ovakvog oblika financiranja, i obrnuto.

Za razliku od slobodnih trgovačkih kredita, naplatni trgovački krediti nose određeni trošak financiranja. Trgovački su krediti, u pravilu, naplatni kada se odnose na produljenje roka plaćanja iznad onoga uobičajenog (osam dana). Taj se trošak financiranja trgovačkog kredita može iskazati kao: *diskont*, ako je plaćanje unutar uobičajenog (ako se ne plati u npr. osam dana, platit će se puna cijena robe, odnosno cijena bez diskonta); ili *kamata* koja se plaća na odgodu plaćanja. Tako se naplatni trgovački kredit može označiti i razlikom razdoblja plaćanja ukupnog i slobodnog trgovačkog kredita (Orsag, 2015).

Uvjeti prodaje se kod trgovačkog kredita mogu svrstati u nekoliko širih kategorija prema „neto razdoblju“ unutar kojega se očekuje plaćanje, i prema uvjetima gotovinskog rabata, ako on postoji (Van Horne i Wachowicz, 2002):

- COD i CBD – Nema trgovačkog kredita. COD (engl. cash on delivery of goods) označava plaćanje u gotovini odmah nakon isporuke robe. CBD (engl. cash before delivery) označava plaćanje prije isporuke kako bi dobavljač izbjegao rizik da kupac odbije primiti robu.

- Neto razdoblje – Nema gotovinskog rabata. Dobavljač odredi neko razdoblje unutar kojeg mu kupac mora platiti (npr. „net 30“).

- Neto razdoblje – Gotovinski rabat. Uz odobreni kredit, dobavljač može ponuditi gotovinski rabat ako se račun plati u ranom dijelu neto razdoblja. Uvjeti „3/10, net 30“

znače da dobavljač nudi 3 posto rabata ako se račun plati unutar 10 dana. U protivnom, kupac mora platiti ukupan iznos unutar 30 dana.

- Sezonsko datiranje – U sezonskom poslu, prodavatelji često rabe datiranje kako bi potaknuli kupce da izvrše narudžbe prije prodavačke groznice.

Obveze po osnovu trgovačkog kredita kupac može podmiriti promptnim plaćanjem, te plaćanjem uz odgađanje, koje uključuje plaćanje bez i sa zakašnjenjem. Plaćanje je promptno, kad nije ponuđeno plaćanje uz popust, a tvrtka plati na dan dospijeća, te u slučaju kad je ponuđen popust kad tvrtka plati na dan popusta. Kad tvrtka ne iskoristi ponuđeni popust, nego plati na datum dospijeća, tvrtka znači plaća uz odgodu. Ako propusti plaćanje na datum dospijeća, tvrtka plaća uz odgađanje i sa zakašnjenjem. Odgođeno plaćanje nameće eksplicitne i implicitne troškove. Ako tvrtka ne iskoristi ponuđeni popust, koristi kredit za preostalo razdoblje do datuma dospijeća, podnoseći pri tom eksplicitni oportunitetni trošak.

Za trošak plaćanja na bilo koji drugi datum osim na datum dospijeća, u nazivniku jednadžbe potrebno je datum dospijeća zamijeniti s datumom plaćanja. Plaćajući nakon datuma dospijeća tvrtka može smanjiti oportunitetni trošak nekorištenja gotovinskog popusta, i to tim više, što više odlaže plaćanje (budući da raste nazivnik drugog razlomka). (Vidučić, 2018:352)

4.2. Ugovoreno financiranje

Financijske institucije, u pravilu komercijalne banke, odobravaju kratkoročne kredite bez pokrića - neosigurane, te osigurane, pokriveno kredite - kredite s pokrićem, kolateralom. Pored toga, moguće je kratkoročno osigurano financiranje sekuritizacijom.

Kratkoročni bankovni krediti dijele se na neosigurane i osigurane kratkoročne kredite.

4.2.1. Bankarski neosigurani kratkoročni krediti

Bankarski neosigurani kratkoročni krediti su krediti koje zajmodavci odobravaju na temelju kreditne sposobnosti, prvenstveno likvidonosne situacije zajmotražitelja.

Prema Vidučić (2018:353) to su:

- krediti na principu tekućeg računa (kontokorentni kredit),
- kreditna linija,
- revolving kredit,
- transakcijski zajam.

Kontokorentni kredit ili kredit po **tekućem računu** je vrlo čest i praktičan oblik kreditiranja. Na temelju solidnosti tražitelja kredita (npr. stalni priljev sredstava na tekući račun kao što je plaća, mirovina ili sl.) banka odobrava ovakav kredit pri čemu utvrđuje njegovu maksimalnu visinu. Osobitost ovoga kredita da komitent (dužnik) plaća kamatu samo na visinu angažiranih sredstava (a ne na cjelokupni iznos odobrenog kredita). Ujedno za vrijeme nekorištenja kredita (veći priljev nego odljev na tekući račun) banka plaća kamatu. Međusobni odnosi između korisnika kredita i banke utvrđuju se ugovorom. Na temelju odobrenog kredita klijent može odobravati naloge za plaćanje preko raspoloživog pokrića (crveni saldo).

Kreditnom linijom banka određuje maksimalni iznos potraživanja prema komitentu. Kredit se koristi povremeno, prema potrebi, a moguće je jednogodišnje obnavljanje. Ovaj kredit ne predstavlja zakonsku obvezu banke da ga produži u slučaju da se pogorša kreditna sposobnost dužnika. Ako banka zahtijeva da zajmoprimac mora držati na beskamatnom ili nisko kamatnom računu kod banke određeni iznos (obično 2 - 5% kreditne linije) koji se naziva kompenzacijski saldo, efektivna kamatna stopa nadmašuje ugovorenu, a zajmoprimac uz to koristi i niži iznos kredita. Primjerice, za kreditnu liniju od 100 000 kn, uz kamatnu stopu od 12% i kompenzacijski saldo od 3%, tvrtka koristi 97 000 kn kredita, i plaća $100\ 000 \times 0,12\% = 12\ 000$ kn kamata. Efektivna kamatna stopa je, dakle, 12,37% ($12\ 000/97\ 000$). (Vidučić, 2018:353).

Revolving kredit je obnavljajući kredit, kreditna linija za nekoliko mjeseci ili godina. To je formalno kratkoročni kredit, ali se često odobrava na rok duži od jedne

godine, čime ovaj kredit postaje srednjoročni izvor financiranja. Kod ovog kredita postoji zakonska obveza banke da produži kredit do maksimalnog iznos, ali uz plaćanje provizije na neiskorišteni iznos zajma.

Ovaj oblik kredita je optimalno rješenje za lakše održavanje likvidnosti i financiranje povremenih potreba za dodatnim obrtnim sredstvima. Za razliku od drugih kredita, revolving kredit nema unaprijed definiran broj uplata ili isplate, već se odobrava okvirni iznos kredita koji se koristi prema potrebama. Svako korištenje smanjuje ukupno raspoloživa sredstva, a vraćanje kredita ih obnavlja do prvotno odobrenog iznosa. U razdoblju korištenja kredita sredstvima klijent raspolaže u skladu sa svojim potrebama. Može ih i koristiti i vraćati odjednom ili sukcesivno u više navrata. Kamatna stopa se, kako je već spomenuto, obračunava samo na iskorišteni dio kredita, a ne na ukupno odobreni iznos.

Transakcijski zajam je okvirni kredit po transakcijskom računu u kunama koji omogućava fleksibilno i jednostavno povlačenje potrebnih likvidnih sredstava, a koristi se po načelu dozvoljenog prekoračenja. Služi za financiranje povremenih potreba za dodatnim obrtnim sredstvima te za povremeno održavanje likvidnosti.

4.2.2. Bankarsko osigurano kratkoročno kreditiranje

Bankarsko osigurano kratkoročno moguće je realizirati kreditima financijskih institucija ili emisijom dugovnih ili vlasničkih vrijednosnica sekuritizacijom. Osigurani kratkoročni krediti financijskih institucija odobravaju se na temelju pokrića - kolaterala, često potraživanja ili zaliha. Osigurani krediti su gotovo pravilo u vanjskoj trgovini, kao i u slučaju kreditiranja novih tvrtki. Oni su vezani uz dodatno osiguranje kredita u vidu garancijske vrijednosti kolaterala koja ovisi o unovčivosti realne imovine/ vrijednosnog papira i pripadajućoj rizičnosti. Odobreni kredit manji je od tržišne vrijednosti kolaterala za iznos marže sigurnosti (Vidučić, 2018:354).

U situaciji kada su poduzeću potrebna značajnija dodatna novčana sredstva moguće rješenje je pribavljanje kredita osigurati svim oblicima vlastite imovine. Takva je vrsta kreditiranja prihvatljiva i bankama jer se u slučaju nestabilnog boniteta klijenta mogu osloniti na vrijednost preuzetog osiguranja.

Bilo koja vrsta tekuće imovine može biti zalog za osiguranje (potraživanja od kupaca, vrijednosni papiri, zalihe gotove robe, ali i prodana roba).

Prema Vidučić (2018:354) mogu se razlikovati različite vrste osiguranih kratkoročnih kredita, i to:

- ***kredit na temelju zaloga vrijednosnica,***
- ***kredit na temelju zaloga potraživanja***
- ***factoring potraživanja,***
- ***kredit na temelju zaloga zaliha.***

Kredit na temelju zaloga vrijednosnica - vrsta lombardnog kredita - kratkoročni je kredit koji banka odobrava zajmoprimcu na temelju zaloga vrijednosnica iz njegovog portfelja koji mogu činiti kako kratkoročne, tako i dugoročne vrijednosnice (u pravilu uvrštene na burzu). Banka odobrava kredit u određenom postotku od vrijednosti založenih vrijednosnica. Financijski menadžer mora pri tom procijeniti trošak ovakve transakcije i opravdanost njene primjene. Naime, ovakav način financiranja može se koristiti kao privremeno financiranje do ugovaranja kvalitetnijeg financiranja ili, pak, u uvjetima kada tvrtka nema pristup kvalitetnijim vanjskim izvorima financiranja, a ne želi prodati vrijednosnice zbog očekivanog (kapital, dividendnog) dobitka ili strateških razloga.

Kredit na temelju zaloga potraživanja je obično trajni aranžman koji daje fleksibilnost zajmoprimcu. Kod ovog kredita zajmoprimac dostavlja zajmodavcu - banci ili financijskoj kompaniji - raspored potraživanja, fakturu, potpisanu promesu¹ i sporazum o osiguranju kredita. Vlasništvo nad potraživanjima zadržava tvrtka zajmoprimac, što znači da zajmodavac za nenaplaćena potraživanja ima pravo regresa prema zajmoprimcu. Krediti na temelju zaloga potraživanja su relativno skup izvor financiranja, jer zajmodavci naplaćuju kamatnu stopu za 2 - 5% višu od stope prvoklasnim zajmoprimcima, zaračunavajući i naknadu (1 - 2%) od vrijednosti potraživanja. Kod izračuna troška ovog izvora financiranja zajmoprimac treba uzeti u obračun troška kamate, kao i administrativnu naknadu.

¹ trgovačka priznanica ili pismena obveza da će se u određenom roku izvršiti plaćanje

Jednadžba za izračun efektivne kamatne stope kod kredita na temelju zaloga potraživanja glasi:

$$\text{Efektivna kamatna stopa} = \text{nominalna kamatna stopa} + \frac{\text{stopa administrativne naknade na prosječno stanje kredita}}{\text{prosječno stanje kredita}}$$

gdje se stopa administrativne naknade na prosječno stanje kredita računa relacijom:

$$\frac{\text{Stopa naknade na prosječno stanje kredita}}{\text{Prosječno stanje kredita}} = \frac{\text{Saldo potraž.} \times \text{koef. obrta potraž.} \times \text{ugovorena naknada}}{\text{Prosječno stanje kredita}}$$

Primjer: (Vidučić 2018:355)

Tvrtka Trgopromet d.o.o. ima saldo potraživanja od 150.000,00 kn koja se obrnu svakih 60 dana. Tvrtka je sklopila ugovor s financijskom institucijom o kreditiranju na temelju zaloga potraživanja. Ako zajmodavac obračunava kamatnu stopu od 15%, naknadu od 2% na nova potraživanja i odobrava kredit od 75 % salda potraživanja:

koliki iznos kamata tvrtka plaća na ime kredita?

kolika je stvarna kamatna stopa na ovaj kredit osiguran potraživanjima?

Rješenje:

a) *Kamatni iznos = Prosječno stanje kredita x Nominalna kamatna stopa*

Kamatni iznos = Saldo potraživanja x % odobrenog kredita x Nominalna kamatna stopa

Kamatni iznos = 150.000 x 0,75 x 0,15 = 16.875 kn

$$b) \quad \text{Efektivna kamatna stopa} = \text{nominalna kamatna stopa} + \frac{\text{stopa administrativne naknade na prosječno stanje kredita}}{\text{nominalna kamatna stopa}}$$

$$\text{Stopa administrativne naknade} = \frac{150000 \times \frac{365}{60} \times 0,02}{150000 \times 0,75} = \frac{18250}{112500}$$

$$\text{Stopa administrativne naknade} = 16,2 \%$$

$$\text{Stvarna kamatna stopa} = 15\% + 16,2\% = 31,2 \%$$

Pribrajanjem stope administrativne naknade ugovorenoj kamatnoj stopi dobiva se vrlo visoka efektivna kamatna stopa - gotovo dvostruko viša od ugovorene nominalne kamatne stope.

Faktoring potraživanja

Faktoring je specifična financijska transakcija koja se temelji na prodaji nedospjelih potraživanja faktoru. Faktor može biti banka, specijalizirana faktor podružnica ili klasična institucija faktora. Ovo, istina, predstavlja nešto skuplji oblik financiranja (kamata je 2 - 4% iznad bazne stope), ali obzirom na ulogu faktora mogu se ostvariti i značajne uštede.

Vjerovnik, u svrhu ubrzavanja novčanog tijeka i likvidnosti uključuje faktora (specijaliziranu instituciju). U pravilu, faktor kao specijalizirana institucija otkupljuje potraživanja i na temelju toga plasira vjerovniku 70-90 % iznosa potraživanja. Ostatak vrijednosti do punog iznosa računa odnosno do punog potraživanja faktor će doznati vjerovniku nakon što mu kupac plati račun. Za faktoring transakciju naplaćuje se određena provizija i kamata. Pojednostavljeno rečeno, nakon otkupa potraživanja od strane faktora, vjerovnik, koji je potraživanje prodao, će raspolagati s većim dijelom novčanih sredstava, a do kraja realizacije transakcije raspolagat će s iznosom koji odgovara visini potraživanja umanjenog za iznos faktoring provizije (troškove faktoringa) i kamata.

U pravilu, troškovi faktoringa obuhvaćeni su fiksnom provizijom, ali u drugim varijantama oni mogu uključivati zasebne troškove kamata za uplaćeni avans ili troškove provjere boniteta kupca, kao i neke druge administrativne troškove.

Na domaćem tržištu faktoring usluga cijena faktoringa će ovisiti o kvaliteti i količini ustupljenih potraživanja kao i bonitetu kupca.

Uzimajući u obzir sve navedeno, cijena faktoringa može uključivati:

- faktoring naknadu – od 0,5 do 2 % iznosa računa,
- kamatnu stopu za avansirane iznose računa (kamatne stope su u visini stopa za kratkoročne kredite) i
- administrativni trošak po računu – od 100 do 500 kn.

U nastavku se daje primjer faktoringa u kojemu je nominalni iznos fakture 1 milijun kuna.

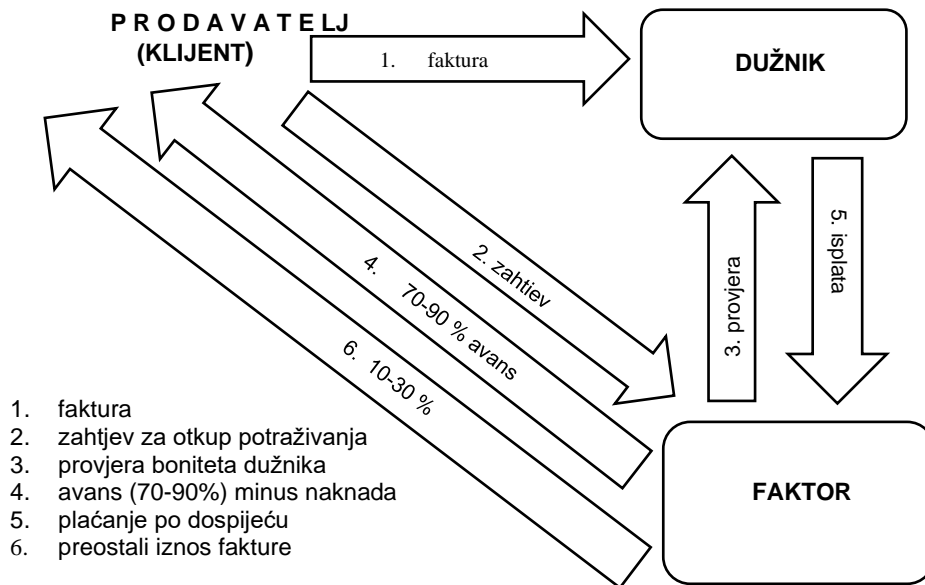
Tablica 1. Primjer faktoringa

Nominalni iznos fakture:	1.000.000,00 kn
Datum dospjeća:	60 dana
Faktoring naknada:	1,2 %
Kamatna stopa:	8 % godišnje, promjenjiva
Administrativni trošak po fakturi:	100,00 kn
Avans:	80 %
1. dan	Prodavatelj izdaje fakturu i dostavlja kupcu i PBZ Faktoringu
2. dan	PBZ Faktoring nakon potpisa Ugovora o cesiji isplaćuje 80% nominalne vrijednosti fakture na žiroračun Prodavatelja tj. 800.000 kn umanjeno za faktoring naknadu i administrativni trošak (12.000,00 + 100,00 = 12.100,00 kn) Iznos avansa: 1.000.000,00 x 80% = 800.000,00 kn Isplata avansa na žiroračun umanjeno za faktoring naknadu i administrativni trošak: 800.000,00 – 12.100,00 = 787.900,00 kn
61. dan	PBZ Faktoring isplaćuje prodavatelju preostalih 20% nominalne vrijednosti fakture tj. 200.000,00 kn umanjeno za faktoring kamatu obračunatu na visinu avansa $800.000,00 \text{ kn} \times 8\% \text{ godišnje} \times 60 \text{ dana} / 365 \times 100 = 10.520,55 \text{ kn}$. Preostali iznos za isplatu: $200.000,00 - 10.520,55 = 189.479,45 \text{ kn}$

Izvor: izračun autora

Iz gore prikazanog primjera faktoringa (tablica 2.) vidljivo je da je ukupni stvarni trošak faktoringa iznosio 22.620,55 kn ili 2,26 % na nominalni iznos fakture.

Slika 1. Shema faktoringa

Izvor: obrada autora

Factoring društva mogu otkupljivati i dospjela, neosigurana i sporna potraživanja, uzimajući pri tome u obzir procjenu rizičnosti njihove naplate.

Vidučić (2018:356) navodi da faktor može ponuditi klijentu obavljanje slijedećih usluga:

- preuzimanje odgovornosti naplate potraživanja od dužnika (*del credere rizik*),
- upravljanje potraživanjima i
- kreditnu funkciju.

Faktor može obavljati i druge usluge za klijenta, kao što su:

- upravljanje potraživanjima (vodi knjigovodstvo, unovčavanje, ispostavljanje računa, opominje, utvrđuje platne sposobnosti dužnika itd.),
- financiranje klijenta za vrijeme između preuzetog potraživanja i stvarne naplate,
- preuzimanje rizika i nadoknada gubitaka nastalih zbog platne nesposobnosti dužnika,
- savjetovanje i posredovanje informacija o pravnim propisima, poslovnim običajima, i bonitetima poslovnih partnera itd.

Kreditna funkcija se realizira u slučaju kada faktor daje klijentu avans prije naplate potraživanja od dužnika. Za prve dvije funkcije faktoru se plaća provizija, a za kreditnu funkciju kamata (cca 1,5% mjesečno na korištena sredstva). Pored mogućnosti korištenja različitih usluga faktora, prednost faktoringa je i fleksibilnost, budući se kod povećanja prodaje povećavaju i primici po osnovu faktoringa. Nedostaci faktoringa, pored viših troškova, gubitak su kontakata s kupcima i povećani troškovi komuniciranja. Uz to, premda se ovaj stav prema faktoringu mijenja, za neke je on znak opadanja kapaciteta zaduživanja i pogoršanja financijske situacije.

Kredit na temelju zaliha odobrava se na temelju kvalitete zaliha. Posebno interesantna je roba standardnih karakteristika, kao i ona za koju postoji uhodano tržište, radi lakše prodaje od strane zajmodavca u slučaju da se pogorša likvidonosna situacija zajmoprimca. Koliki iznos kredita će odobriti u odnosu na tržišnu vrijednost zaliha, zajmodavac odlučuje na temelju procjene kvalitete zaliha, trenda tržišne cijene, te troškova i vremena potrebnog za eventualno unovčenje zaliha. Ovi krediti mogu se odobriti na način da zajmoprimac ostane i dalje u posjedu zaliha, ili, pak, da zalihu posjeduje neka treća osoba.

Prvu grupu kredita čine hipoteka na pokretnu imovinu, krediti odobreni na temelju povjereničkih priznanica, te promjenjiva prava zapljene, dok u drugu grupu ulaze krediti osigurani potvrdom o uskladištenju zaliha u službenom i privatnim skladištima (Horne, 1993.).

Kako je kod nekih zaliha zajmodavcu teško provoditi kontrolu, odnosno moguće su različite prijevare, zajmodavci oprezno ulaze u ovakve aranžmane. Ovakve kredite, pored financijskih institucija mogu odobravati i tvrtke. Primjerice, proizvođači opreme ili trajnih potrošnih dobara mogu financirati zalihe svojih distributera na inozemnom tržištu kreditima na temelju povjereničkih priznanica. To, međutim, zahtijeva dobro poznavanje poslovnog partnera, redovno provođenje (stroge) kontrole zaliha i upotrebu instrumenata osiguranja plaćanja (primjerice, policu osiguranja plaćanja prema kojoj se u slučaju gubitka naplaćuje proizvođač).

4.3. Komercijalni zapisi

Komercijalni zapis je prenosivi kratkoročni dužnički vrijednosni papir. U Republici Hrvatskoj to su vrijednosni papiri s rokom dospeljeća do godinu dana,, a u SAD-u do 270 dana. (Sajter, 2007).

Izdavatelj, ovisno o situaciji na tržištu, izdaje tranšu zapisa i tako pribavlja novac za kratkoročno financiranje.

Komercijalni zapisi mogu biti (Sajter, 2007: str.3) : **neosigurani** (što je prilično rizična investicija) i **osigurani** nekom imovinom kao kolateralom (tzv. *asset backed securities*) ili bankom kao njihovim jamcem, a izdaju se kao **pojedinačno izdanje** ili u **programu izdanja** (jedno izdanje od više tranši).

Komercijalne zapise u mogućnosti su emitirati samo tvrtke višeg kreditnog rejtinga koje na taj način obično postižu nižu kamatnu stopu od trenutne kamatne stope na kratkoročne kredite, što komercijalne zapise za njih čini atraktivnim načinom kratkoročnog financiranja.

Praksa je da se komercijalni zapisi prodaju **uz diskont**, prethodno obračunatu kamatu kojom se umanjuje nominalna vrijednost komercijalnog zapisa. Po dospeljeću emitent plaća imatelju (vlasniku) komercijalnog zapisa puni tj. nominalni iznos.

Značaj komercijalnih zapisa prva je u Hrvatskoj prepoznala i primijenila Pliva, koja je 1998. godine izdala euro-komercijalne zapise u iznosu od 100 milijuna USD. (Sajter, 2007: str.3)

Komercijalne zapise izdavale su i druge veće hrvatske tvrtke kao što su *Podravka, Jadranka, Belišće, Atlantic Trade, Lura, Ingra, Dalekovod, Magma itd.* (Sajter, 2007: str.3)

Emisijom komercijalnih zapisa (neosiguranih, kratkoročnih vrijednosnica, instrumenata novčanog tržišta) sredstva mogu pribaviti samo prvoklasne, u pravilu velike, renomirane tvrtke s visokim rejtingom. Posebno se to odnosi na pribavljanje sredstava u konvertibilnim valutama na međunarodnom tržištu, primjerice europskom tržištu komercijalnih papira . Komercijalni zapisi se emitiraju na rok do 9 mjeseci. Banka, u pravilu, odobrava kreditnu liniju tvrtki kao temelj za emisiju zapisa, pa su

tvrtke u mogućnosti, zbog eliminiranja rizika neplaćanja kupcima zapisa, pribaviti sredstva po stopama nižim od bankarskih kamata za prvoklasne zajmoprimce. Trošak financiranja emisijom komercijalnih zapisa sastoji se od efektivnog kamatnog troška (koji proizlazi iz prodaje zapisa uz diskont, a sastoji se iz razlike nominalne vrijednosti zapisa i cijene po kojoj je zapis prodan) i troška emisije. Trošak kamata funkcija je kamatnog prinosa koji dobiva investitor i stope poreza na dobitak koja emitentu umanjuje trošak kreditnog financiranja (Vidučić, 2018:358).

Jednadžba za izračun troška komercijalnih zapisa glasi:

$$\text{Trošak komercijalnih zapisa} = \text{Trošak kamate} + \text{Trošak emisije zapisa}$$

$$\text{Kamatni trošak za emitenta} = \text{Kamatni prinos} \times (1 - t)$$

t = trošak emisije

Kamatni prinos uz jednostavne kamate na godišnjoj razini na komercijalne zapise računa se relacijom:

$$Kjg = \text{periodični kamatni prinos} \times \text{broj godišnjih ukamaćivanja}$$

$$Kjg = \frac{\text{Nominalna vrijednost} - \text{Prodajna cijena}}{\text{Prodajna cijena}} \times \frac{365 \text{ dana}}{\text{Dani dospijeća}}$$

Kjg = godišnji trošak financiranja (jednostavne kamate)

Primjer komercijalnog zapisa: (Vidučić, 2018:358)

Tvrtka Trgopromet d.o.o. je izdala komercijalne zapise nominalne vrijednosti 1.200 kn po neto cijeni od 1.175 kn (nakon odbitka svih troškova emisije) s rokom dospijeća od 60 dana, a plaća porez na dobitak od 25%.

Godišnji trošak financiranja (jednostavne kamate) iznosi:

$$Kjg = kp \times m = \frac{1200 - 1175}{1175} \times \frac{365}{60} = 0,129 = 12,9 \%$$

kp = kamatni prinos

m = broj godišnjih ukamaćivanja

$$\text{Trošak komercijalnog zapisa} = (1 - 0,25) \times 0,129 = 9,7 \%$$

Ovu stopu potrebno je uvećati za trošak emisije zapisa.

Trošak emisije ovisi o načinu na koji je zapis emitiran. Tvrтка može emitirati zapise preko dilera - brokera ili privatnim plasmanom, o čemu će odlučiti odnos troškova pojedinih alternativa - naknade brokeru - dileru i troška angažiranja vlastitog osoblja za poslove u vezi komercijalnih zapisa. Pored tih troškova, tvrtka treba platiti i troškove procjene kreditnog rejtinga, naknade banci za usluge servisiranja zapisa i trošak (kamate) prateće kreditne linije kod banke.

Prema Sajteru (2007:135) kao nedostaci financiranja komercijalnim zapisima mogu se navesti:

- nesiguran plasman predstavlja najveći problem izdavatelju, poglavito ako nema visok bonitet. Izdavatelj bi u tom slučaju trebao prethodno pronaći potencijalnog kupca i dogovoriti osnovne uvjete emisije. Tek ako su oni povoljni za obje strane tada bi se trebao pokrenuti postupak izdanja
- nemogućnost realne procjene boniteta izdavatelja komercijalnih zapisa predstavlja osobit problem za potencijalnog investitora

Prednosti financiranja tvrtke emisijom komercijalnih zapisa (Sajer,2007: str.135):

- očekuje se da će izdavanjem komercijalnih zapisa tvrtka pribaviti financijska sredstva po prihvatljivim cjenovnim uvjetima. Kamata na iznos komercijalnih zapisa može biti niža od bankarske kamate, i utjecati na niže troškove financiranja tvrtke
- postupak izdavanja je relativno jednostavan i vremenski prihvatljiv
- komercijalni zapis kao vrijednosti papir je u svakom trenutku moguće prodajom na tržištu zamijeniti za likvidna sredstva
- mogućnost refinanciranja - u slučaju da izdavatelj nakon isteka roka dospijeća nije u mogućnosti podmiriti obveze koje proizlaze iz komercijalnih zapisa, izdavatelj može izdati nove komercijalne zapise za podmirenje obveze, što će biti izvršeno njihovom zamjenom. Izdavatelj zapravo transformira kratkoročno zaduženje u dugoročno
- prilagođavanje veličine izdanja, ročnosti i dinamike financiranja potrebama izdavatelja

- spajanje ponude i potražnje odnosno strukturiranje takvog komercijalnog zapisa koji najbolje odgovarati potrebama izdavatelja s jedne strane, i potrebama investitora s druge strane
- izgrađivanje ratinga izdavatelja
- oslobađanje kreditnih linija prema poslovnim bankama, te oslobađanje imovine od hipoteke - komercijalni zapis je najčešće neosigurani vrijednosni papir
- širenje baze investitora; sve značajniji investitori u komercijalne zapise tvrtki su investicijski fondovi , osiguravajuća društva, mirovinski fondovi , brokerske kuće i dr.
- nakon uspostave programa izdavatelji mogu pribaviti novčana sredstva u vrlo kratkim rokovima

4.4. Ostali izvori

Ostali izvori su izvori koji se mogu koristiti privremeno, iznimno ili u određenim uvjetima. Ovdje se mogu uključiti sredstva amortizacije koja se kada su raspoloživa na računu (naplaćena) mogu koristiti osim za financiranje dugotrajnih ulaganja i za financiranje kratkotrajne imovine. Ovo vrijedi pod pretpostavkom da se sredstva amortizacije od date imovine ne moraju upotrijebiti za otplatu glavnice kredita, te da je upotreba ovih sredstava za financiranje kratkotrajne imovine opravdana s motrišta cijene/troška sredstava amortizacije. Sredstva koja se mogu koristiti samo iznimno za ove svrhe su sredstva ostalih pričuva (rezervi) na kontima kapitala i pričuva koja predstavljaju trajni izvor financiranja. Nadalje, sredstva dugoročnih rezerviranja za buduće rizike i troškove do trenutka upotrebe također su raspoloživa za ove namjene. Ako, pak, poduzeće izvrši precijenjena ili nepotrebna rezerviranja, formira skrivene pričuve čime osigurava sredstva koja može koristiti za financiranje obrtne imovine. Na isti način djeluje i formiranje skrivenih pričuva podcjenjivanjem imovine (primjerice zaliha) preko smanjenja potreba za financiranjem.

4.5. Kratkoročno financiranje i njegove implikacije na solventnost i profitabilnost poduzeća

Veselica (2000:213) navodi da je za kontinuirano poslovanje poduzeća potrebno osigurati optimalna financijska sredstva, jer njihova insuficijencija izaziva štetne posljedice. Sa stajališta poduzeća kao podsustava ekonomskog sustava i nositelja proizvodnje dobara i usluga ključno je pitanje likvidnosti i solventnosti. Kada se razmatra problematika investicija i financiranja uglavnom je fokus usmjeren na fiksna sredstva i na dugoročno financiranje. Problematika likvidnih sredstava odnosi se na kratkoročno financiranje, dakle, upravljanje obrtnim sredstvima obuhvaća novac, utržive vrijednosne papire, potraživanja i zalihe i administriranje kratkoročnim obvezama.

Kratkoročno je financiranje važna pretpostavka solventnosti i profitabilnosti poduzeća, kao i njegovog uspješnog poslovanja. Optimalna solventnost podrazumijeva sposobnost podmirenja svih dospjelih obveza u roku dospijeca, uz minimalan rizik insolventnosti i minimalno smanjenje profitabilnosti zbog držanja minimalne pričuve solventnosti. Radi postizanja optimalne solventnosti poduzeće treba kratkoročne izvore financiranja koristiti samo za financiranje povremene kratkotrajne imovine. (Kontuš, 2011:446).

Korištenje kratkoročnih izvora financiranja za financiranje stalne kratkotrajne imovine i dugotrajne imovine nije prihvatljivo s aspekta održavanja solventnosti te je stalnu kratkotrajnu i dugotrajnu imovinu potrebno financirati iz dugoročnih izvora.

Uvjeti za održanje stalne solventnosti stvaraju se postizanjem i održavanjem pozitivne bilančne neravnoteže kod koje je kratkotrajno vezana imovina veća od kratkoročnih obveza te se tada dio kratkotrajno vezane imovine, odnosno stalna kratkotrajna imovina, financira iz odgovarajućih dugoročnih izvora, što poduzeću pruža sigurnost u održavanju solventnosti. Neutralna bilančna ravnoteža u kojoj je kratkotrajno vezana imovina jednaka po obujmu i roku s kratkoročnim izvorima, a dugotrajno vezana imovina jednaka dugoročnim izvorima financiranja, donja je granica financijske ravnoteže u bilanci koja se može povremeno tolerirati glede solventnosti. (Marković, 2000:255)

Da bi postigla i održala optimalnu solventnost poduzeća moraju težiti ostvarenju pozitivnog financijskog rezultata koji omogućuje veće zadržavanje dobitka u poduzeću, povećava sposobnost dugoročnog financiranja, a smanjuje zaduženost. Kad postigne pozitivan financijski rezultat poduzeće ostvaruje veće prihode u odnosu na izvršene rashode te na taj način ostvaruje veće novčane primitke od novčanih izdataka. U protivnom, gubitak, najčešće uzrokuje insolventnost odnosno stanje u kojem poduzeće s ostvarenim prihodima ne može pokriti izvršene izdatke odnosno novčanim primicima ne može pokriti novčane izdatke.

Stoga je vrlo važno u svrhu održavanja optimalne solventnosti posvetiti posebnu pažnju novčanim primitcima i novčanim izdancima, jer se njihovom stalnom sinkronizacijom izravno postiže solventnost poduzeća i sposobnost njegovog financiranja. Dakle, politika solventnosti bit će optimalna ako spriječi stanje negativnog novčanog tijeka u kojem su novčani primitci manji od novčanih izdataka jer u toj situaciji manjak novca uzrokuje insolventnost i potrebu dodatnog zaduživanja.

Postizanje optimalne solventnosti izravno ovisi o sinkronizaciji novčanih primitaka i izdataka pa poduzeće treba težiti ubrzanju naplate potraživanja i usporavanju isplata obveza. *Optimalna solventnost* postiže se ako je zadovoljena relacija (Marković, 2000:259-260).:

raspoloživa novčana sredstva plaćanja + minimalna sigurnosna pričuva solventnosti = dospjele obveze plaćanja.

Svako odstupanje od navedene relacije može uzrokovati insolventnost, ako je sigurnosna pričuva solventnosti manja od minimalne, ili prekomjernu solventnost i smanjenje profitabilnosti, ako je ta pričuva veća od minimalne.

Kontuš (2011:448) navodi da je pri donošenju odluke o korištenju kratkoročnih izvora financiranja važno odabrati najjeftinije izvore kratkoročnog financiranja, a razdoblje korištenja kratkoročnih kredita treba odgovarati razdoblju pomanjkanja novca kako se ne bi plaćale kamate duže nego što je potrebno i time se ugrozila profitabilnost poduzeća.

Kratkoročno financiranje potrebno je koristiti za financiranje povremene kratkotrajne imovine, jer njeno financiranje iz dugoročnih izvora uzrokuje veće troškove financiranja i može smanjiti profitabilnost poslovanja.

Negativan novčani tijek poduzeća može uzrokovati insolventnost odnosno manjak novca pri čemu je potrebno dodatno kratkoročno zaduživanje koje povećava troškove financiranja i time smanjuje profitabilnost poduzeća. U suprotnom slučaju, pozitivan novčani tijek omogućava poduzeću da se višak novca plasira u portfelj kratkoročno utrživih vrijednosnih papira čime se ostvaruju povećani prihodi, bolji financijski rezultat i profitabilnost poduzeća. Treba voditi računa o tome da povećanje kratkoročnih obveza dovodi do povećanja troškova financiranja a time u konačnici i do smanjenja profitabilnosti.

Zbog toga je vrlo bitno utvrditi optimalnu količinu ulaganja u tekuću imovinu kako se ne bi plaćale nepotrebno više kamatne stope i na taj način ugrozila profitabilnost poduzeća. Menadžment poduzeća imajući u vidu profitabilnost treba odrediti odgovarajuće proporcije kratkoročnog i dugoročnog financiranja za ulaganja u kratkotrajnu imovinu s ciljem, da u tom odnosu prevladavaju kratkoročni izvori financiranja.

Menadžment poduzeća mora odrediti najbolju kombinaciju kratkoročnih izvora financiranja s aspekta troškova financiranja jer to izravno utječe na profitabilnost poduzeća.

5. UPRAVLJANJE KRATKOROČNIM OBVEZAMA U PODUZEĆU „TRGOPROMET D.O.O.“ SLAVONSKI BROD

5.1. Osnovni podaci o poduzeću „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod

Poduzeće „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod za trgovinu i održavanje birotehničke opreme utemeljeno je osnivačkim aktom dana 8. 12. 1995. godine Izjavom o pretvorbi privatnog poduzeća s p.o. i usklađenjem općih akata i temeljnog kapitala u d.o.o. sa Zakonom o trgovačkim društvima (ZTD) u Osijeku – stalna služba u Slavonskom Brodu.

Prema Izvodu iz sudskog registra Trgovačkog suda u Osijeku - stalna služba u Slavonskom Brodu, predmet poslovanja poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod je:

- izrada poslovnih obrazaca, knjiga, brošura, plakata, reklamnih kataloga, prospekata, papirne robe za osobnu upotrebu i drugih tiskanih stvari putem strojeva za umnažanje, računskih pisaača, fotokopiranje i termo kopiranje,
- kupnja i prodaja robe,
- iznajmljivanje uredskih strojeva i opreme, uključujući računala,
- održavanje uredskih strojeva i računala,
- građenje, projektiranje i nadzor,
- obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inozemnom tržištu,
- zastupanje domaćih i inozemnih tvrtki,

- poslovanje nekretninama,
- računovodstveni i knjigovodstveni poslovi itd.

5.2. Upravljanje kratkoročnim obvezama u poduzeću „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod

Zakonom o poticanju malog i srednjeg poduzetništva (Narodne novine br. 29/02, 63/07, 53/12, 56/13 i 121/16) formirana je sfera malog gospodarstva koju čine subjekti mikro, malog i srednjeg poduzetništva. Poduzeće Trgopromet d.o.o. sukladno odredbama tog Zakona svrstava se u red *Mikro subjekt malog gospodarstva* (fizičke i pravne osobe)

5.2.1. Analiza financijskih pokazatelja poduzeća „Trgopromet d.o.o.“

U ovom potpoglavlju će se na praktičnom primjeru poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ iz Slavenskog Broda prikazati analiza godišnjih financijskih izvještaja za 2017., 2018. i 2019. godinu putem osnovnih financijskih pokazatelja (pokazatelji likvidnosti, pokazatelji ekonomičnosti, pokazatelji solventnosti, izračun neto radnog kapitala).

„Pokazatelje treba usporediti s određenim standardnim veličinama kao što su idealne teorijske vrijednosti koeficijenata ili idealne iskustvene vrijednosti koeficijenata određenog pokazatelja te na temelju toga interpretirati pokazatelje i utvrditi uspješnost poslovanja poduzeća.“ (Žager, 1999:174).

U radu se za analizu financijskih pokazatelja koriste podaci iz Bilance poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2019. (tablica 3.) i Računa dobiti i gubitka za razdoblje 01.01.2019. do 31.12.2019. (tablica 4.).

Za potrebe višegodišnje analize financijskih pokazatelja koriste se podaci iz Bilance poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2018. i Računa dobiti i gubitka za razdoblje 01.01.2018. do 31.12.2018. koji se nalaze u prilogu ovoga rada.

U nastavku se daje prikaz bilance poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2019. i Računa dobiti i gubitka za razdoblje 01.01.2019. do 31.12.2019. s potrebitim obrazloženjima.

BILANCA TRGOVAČKOG DRUŠTVA „TRGOPROMET D.O.O.“		
na dan 31. prosinca 2019.		
POZICIJA AKTIVE	Prethodna godina	Tekuća godina
	IZNOS	IZNOS
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL		
B) DUGOTRAJNA IMOVINA	140.076	99.686
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	0	0
II. MATERIJALNA IMOVINA	68.823	28.433
1. Građevinski objekti		
2. Postrojenja i oprema	16.462	5.992
3. Alat, inventar i sl.	52.361	22.441
4. Ostala mat. sredstva		
III. DUGOTR. FINANCIJSKA IMOVINA	71.253	71.253
1. Ulaganja u vrijednosne papire	70.335	70.335
2. Ostala dugotrajna financijska imovina	918	918
IV. POTRAŽIVANJA		
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA	2.040.410	2.283.761
I. ZALIH E	482.963	918.493
1. Sirovina i materijal		
2. Trgovačka roba	482.963	618.493
3. Predujmovi		
II. POTRAŽIVANJA	1.297.329	1.188.591
1. Potr. od pov. poduzeća		
2. Potr. od kupaca		
3. Potr. od države i drugih institucija	12.925	13.361
4. Ostala potraživanja	7.000	7.000
III. KRATKOTR. FINANCIJSKA IMOVINA		
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	260.118	476.677
D. PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČ. PRIHODI	2.645	2.618
E. UKUPNO AKTIVA	2.183.131	2.386.065

Tablica 2.. Bilanca poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2019.

POZICIJA PASIVE	Prethodna godina	Tekuća godina
	IZNOS	IZNOS
A) KAPITAL I REZERVE	963.147	882.548
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	25.800	25.800
II. REZERVE IZ DOBITI	114	114
III. REVALORIZACIJSKE REZERVE	255.871	255.871
IV. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	681.362	600.763
1. Dobit poslovne godine	681.362	600.763
B) DUGOROČNA REZERVIRANJA ZA RIZIKE I TROŠKOVE		
C) DUGOROČNE OBVEZE	0	0
1. Obveze prema povez. poduzećima		
2. Obveze prema kredit. institucijama		
3. Obveze prema dobavljačima		
4. Ostale dugoročne obveze		
D) KRATKOROČNE OBVEZE	1.097.927	1.503.428
1. Obveze prema povez. poduzećima		
2. Obveze prema bankama i dr. kredit. institucijama	28.329	0
3. Obveze za predujmove, depozite i jamstva		
4. Obveze prema dobavljačima	791.691	843.944
5. Obveze prema zaposlenima	19.344	20.252
6. Obveze za poreze, doprinose i dr.	157.405	157.870
7. Obveze s osnove udjela u rezultatu	100.516	481.362
8. Ostale kratkoročne obveze	642	0
E) ODGOĐENA PLAĆANJA TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA	122.057	89
F) UKUPNO PASIVA	2.183.131	2.386.065

Izvor: Interna dokumentacija poduzeća Trgopromet d.o.o.

Kroz prikaz u nastavku obrazlažu se važni omjeri koji se mogu jednostavno uočiti iz grafičkog prikaza Bilance i koji mogu biti korisni menadžerima za ocjenu stanja poduzeća (slika 2).

Slika 2. Grafički prikaz bilance poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2019.

Dugotrajna imovina	Vlastiti kapital

Kratkotrajna imovina	Kratkoročne obveze
-----------------------------	---------------------------

Izvor: izrada autora

Iz grafičkog prikaza (slika 2.) vidljivo je u bilanci poduzeća da vlastiti kapital nadilazi vrijednost dugotrajne imovine odnosno da poduzeće raspolaže s više vlastitog kapitala, čime je finacijski stabilnije, ima manji trošak kamata, ali i niže ulazne cijene (troškove) radi avansnog, bržeg odnosno pravovremenog plaćanja.

Tablica 3. Račun dobiti i gubitka poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ za razdoblje od 01.01. do 31.12.2019

Izvor : Interna dokumentacija poduzeća Trgopromet d.o.o.

5.3 Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća u kontekstu sposobnosti podmirenja dospjelih kratkoročnih obveza.

RAČUN DOBITI I GUBITKA TRGOVAČKOG DRUŠTVA „TRGOPROMET D.O.O.“		
za razdoblje od 01.01. 2019. do 31. 12. 2019.		
POZICIJA	Prethodna	Tekuća
	godina	godina
	IZNOS	IZNOS
I. POSLOVNI PRIHODI	4.810.054	4.811.116
1. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	4.777.216	4.803.015
2. Prihodi od kompenzacija, subvencija, dotacija		
3. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	32.838	8.101
II. POSLOVNI RASHODI	4.035.896	4.169.013
1. Promjene vrijednosti zaliha proiz. u tijeku i got. proizvoda		
2. Materijalni troškovi	3.468.926	3.600.082
a) Troškovi sirovine i materijala	63.387	70.522
b) troškovi prodane robe	3.088.525	3.168.361
c) ostali vanjski troškovi	317.014	361.199
3. Troškovi osoblja	357.240	369.119
4. Amortizacija	46.707	47.960
5. Ostali troškovi	129.793	142.775
6. Vrijednosna usklađenja	12.504	0
7. Ostali poslovni rashodi	20.726	9.077
III. FINANCIJSKI PRIHODI	80.365	109.149
1. Ostali prihodi s osnove kamata	1.157	2.692
2. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	2.511	949
3. Ostali financijski prihodi	76.697	105.508
IV. FINANCIJSKI RASHODI	14.016	5.717
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	14.016	5.458
2. Tečajne razlike i ostali rashodi	0	259
V. UKUPNI PRIHODI	4.890.419	4.920.265
VI. UKUPNI RASHODI	4.049.912	4.174.730
VII. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	840.507	745.535
VIII. POREZ NA DOBIT	159.144	144.772
IX. DOBIT RAZDOBLJA	681.363	600.763

Likvidnost je svojstvo imovine ili njezinih pojedinih dijelova da se mogu pretvoriti u novčana sredstva dostatna za pokriće preuzetih obveza tj. unovčivost imovine. To je sposobnost da obrće radno raspoloživi kapital i pretvara nenovčani radni kapital u novac. U kojoj je mjeri likvidan pojedini oblik imovine određeno je vjerojatnošću da se u kratkom roku može pretvoriti u novac te da postigne određenu cijenu. Sposobnost podmirivanja tekućih obaveza omogućit će kontinuitet u odvijanju poslovnog procesa. Podmirenje tekućih obaveza je važno da ne bi došlo do zastoja u nabavkama resursa te blokade novčanih računa u ključnim trenucima za poslovanje poduzeća.

Najčešći eksplicirani pokazatelji likvidnosti jesu koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti. Svi navedeni pokazatelji računaju se na temelju podataka iz bilance. Postupak izračunavanja svih ovih pokazatelja prikazan je u tablici 5. u nastavku.

Tablica 4. Pokazatelji likvidnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
koeficijent trenutne likvidnosti	novac	kratkoročne obveze
koeficijent ubrzane likvidnosti	novac + potraživanja	kratkoročne obveze
koeficijent tekuće likvidnosti	kratkotrajna imovina	kratkoročne obveze
koeficijent financijske likvidnosti	dugotrajna imovina	kapital + dugoročne obveze

Izvor: Žager, 1999:176

U nastavku se daju podaci iz bilance poduzeća za 2017., 2018. i 2019. godinu potrebni za izračun pokazatelja likvidnosti.

Koeficijent trenutne likvidnosti (KTrl)

Tablica 5. Koeficijent trenutne likvidnosti (KTrl) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019.

OPIS	2017.	2018.	2019.
Novac	288.129	260.118	476.677
Kratkoročne obveze	1.308.889	1.097.927	1.503.428
KTrl	0,22	0,24	0,31

Izvor: izrada autora

Sukladno navedenim podacima daje se prikaz izračuna koeficijenta trenutne likvidnosti po godinama s interpretacijom dobivenih rezultata.

$$KTrl (2017) = \frac{novac}{kratkoročne\ obveze} = \frac{288.129}{1.308.889} = 0,22$$

$$KTrl (2018) = \frac{novac}{kratkoročne\ obveze} = \frac{260.118}{1.097.927} = 0,24$$

$$KTrl (2019) = \frac{novac}{kratkoročne\ obveze} = \frac{476.677}{1.503.428} = 0,31$$

Koeficijent trenutne likvidnosti (KTrl) pokazuje sposobnost poduzeća za trenutno podmirenje obveza. Primjerenost ovoga pokazatelja treba pažljivo razmotriti odnosno uzeti u obzir suvremenu tehnologiju i efikasnije načine plaćanja nego nekad. Danas je potrebno manje gotovine za operativno poslovanje i treba biti oprezan kod uzimanja u obzir granica prihvatljivosti ovog pokazatelja i tumačenja standardnog pravila o potrebi 50%-tne pokrivenosti kratkoročnih obveza novčanim sredstvima (0,5). Prema grubim pravilima vrijednosti pokazatelja bi trebala iznositi između 0,1-0,3 (10%-30%). U praksi se najčešće kreće oko 0,1 (10%). Navedeni pokazatelji u tablici 6. upućuju na tendenciju povećanja trenutne likvidnosti poduzeća u tekućoj 2019. godini u odnosu na 2017. i 2018. godinu i solidnu pokrivenost kratkoročnih obveza novčanim sredstvima između 22 % i 31 %.

Koeficijent ubrzane likvidnosti (KUL)

Tablica 6. Koeficijent ubrzane likvidnosti (KUL) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019.

OPIS	2017.	2018.	2019.
Novac + potraživanja	1.569.448	1.557.447	1.665.268
Kratkoročne obveze	1.308.889	1.097.927	1.503.428
KUL	1,20	1,42	1,11

Izvor: izrada autora

Sukladno navedenim podacima daje se prikaz izračuna koeficijenta ubrzane likvidnosti po godinama s interpretacijom dobivenih rezultata.

$$KUL (2017) = \frac{novac + potraživanja}{kratkoročne\ obveze} = \frac{1.569.448}{1.308.889} = 1,20$$

$$KUL (2018) = \frac{novac}{kratkoročne\ obveze} = \frac{1.557.447}{1.097.927} = 1,42$$

$$\text{KUL (2019)} = \frac{\text{novac} + \text{potraživanja}}{\text{kratkoročne obveze}} = \frac{1.665.268}{1.503.428} = 1,11$$

„Koeficijent ubrzane likvidnosti (KUL) ili brzi odnos pokazuje može li poduzeće podmiriti svoja dugovanja, odnosno kratkoročne obveze iz gotovine kojom raspolaže ili brzo unovčivih izvora u kratkom roku. Iz tekuće imovine isključene su zalihe kao najnelikvidniji dio obrtnih sredstava. On odražava odnos brze aktive i tekućih obveza, tj. ukazuje na to ima li poduzeće dovoljno kratkotrajnih sredstava da podmiri dospjele obveze bez prodaje zaliha. Navedeni pokazatelj bi trebao biti jedan i veći. Takvo stajalište proizlazi iz uvjerenja da zalihe i fiksnu imovinu treba financirati dugoročno, a nematerijalne oblike tekuće imovine moguće je financirati kratkoročno. Postoje različita stajališta o referentnim vrijednostima pa slijedom toga proizlazi da ukoliko industrijski prosjek nije poznat omjer bi trebao iznositi min 1:1, koef. ≥ 1 (američko stajalište). Europska praksa kaže da je koef. $\geq 0,8$. Praktično pravilo 1:1 je prekruto i u praksi neprimjenjivo za sve tvrtke i grane. Npr. koef. 0,5 pokazuje da poduzeće najvjerojatnije ne bi moglo zadovoljiti veću iznenadnu potrebu za novčanim sredstvima.“ (Ribarić, 2018)

Primjenjuje se i formula (loc. cit.):

$$\text{Brzi odnos} = \frac{\text{kratkotrajna imovina} - \text{zalihe}}{\text{kratkoročne obveze}}$$

Belak (1995:75) navodi da za ovaj koeficijent također ne postoji neka idealna vrijednost, jer ovisi o vrsti djelatnosti pa ne može vrijediti za sve situacije. Međutim, idealna iskustvena vrijednost brzog odnosa iznosi minimalno 1 (0,8) i tada možemo zaključiti da je poduzeće sposobno u jako kratkom roku osigurati potrebnu količinu novca. Žager (1999:189) smatra da koeficijent ubrzane likvidnosti ne bi smio biti manji od 1. Podaci iz tablice 7 potvrđuju sve gore navedene činjenice.

Koeficijent tekuće likvidnosti (KTL)

Tablica 7. Koeficijent tekuće likvidnosti (KTL) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Kratkotrajna imovina	1.915.948	2.040.410	2.283.761
Kratkoročne obveze	1.308.889	1.097.927	1.503.428

KTL	1,46	1,83	1,52
-----	------	------	------

Izvor: izrada autora

Sukladno navedenim podacima daje se prikaz izračuna koeficijenta trenutne likvidnosti po godinama s interpretacijom dobivenih rezultata.

$$\text{KTL (2017)} = \frac{\text{kratkotrajna imovina}}{\text{kratkoročne obveze}} = \frac{1.915.948}{1.308.889} = 1,46$$

$$\text{KTL (2018)} = \frac{\text{kratkotrajna imovina}}{\text{kratkoročne obveze}} = \frac{2.040.410}{1.097.927} = 1,83$$

$$\text{KTL (2019)} = \frac{\text{kratkotrajna imovina}}{\text{kratkoročne obveze}} = \frac{2.283.761}{1.503.428} = 1,52$$

Koeficijentom tekuće likvidnosti (KTL) nastoji se ukazati na mogućnost održavanja solventnosti. Ukazuje u kojoj mjeri tekuća imovina pokriva kratkoročne obveze tj. u kojoj mjeri radno raspoloživi kapital daje sigurnost da će sve tekuće obveze biti podmirene. Poželjno je usporediti s drugim poduzećima u grani. Niža vrijednost u odnosu na industrijski prosjek ukazuje na moguće probleme po pitanju likvidnosti. Zadovoljavajuća vrijednost koeficijenta je ona koja ne odstupa značajno od industrijskog prosjeka. Vrijednost značajno veća od industrijskog prosjeka može značiti da poduzeće ne koristi efikasno svoja sredstva. Ukoliko industrijski prosjek nije poznat omjer bi trebao iznositi min 1,8 do 2 : 1, što znači da bi kratkotrajna imovina trebala biti barem dvostruko veća od tekućih obveza kako bi ih društvo bilo sposobno podmiriti u dospelju. Ako je pokazatelj veći smatra se kako je veća sposobnost društva da podmiruje svoje račune. Veličina pokazatelja likvidnosti, u znatnoj mjeri, ovisi o vrsti poslovanja te o specifičnostima stavki dugovanja i potraživanja. Koeficijent tekuće likvidnosti < 1,5 ukazuje na mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza.

Koeficijent tekuće likvidnosti = 1 znači da je poduzeće granično likvidno, tj. da je radni kapital = 0. Pri analizi pokazatelja treba svakako uzeti u obzir strukturu kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza, jer visoki pokazatelj može biti i zbog velikog udjela zaliha koje se sporo obrću, a da je istovremeno udio kratkoročnih obveza koje

dolaze u najkraćem roku na naplatu velik pa se usprkos visokom pokazatelju ukupne likvidnosti mogu o čekivati problemi s podmirivanjem obveza. (Ribarić, 2018)

Podaci iz tablice 8 ukazuju na činjenicu da je poduzeće Trgopromet d.o.o. u 2017. i 2019. godini bilo granično likvidno, a u 2018. godini je bilo ispod granične likvidnosti.

Koeficijent financijske stabilnosti (KFS)

Tablica 8. Koeficijent financijske stabilnosti (KFS) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Dugotrajna imovina	160.522	140.076	99.686
VI. kapital + dugoročne obveze	719.163	963.147	882.548
KFS	0,22	0,15	0,11

Izvor: izrada autora

Sukladno navedenim podacima daje se prikaz izračuna koeficijenta trenutne likvidnosti po godinama s interpretacijom dobivenih rezultata.

$$KFS (2017) = \frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{vlastiti kapital+dugoročne obveze}} = \frac{160.522}{719.163} = 0,22$$

$$KFS (2018) = \frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{vlastiti kapital+dugoročne obveze}} = \frac{140.076}{963.147} = 0,15$$

$$KFS (2019) = \frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{vlastiti kapital+dugoročne obveze}} = \frac{99.686}{882.548} = 0,11$$

Koeficijent financijske stabilnosti (KFS) izražava dugotrajnu mogućnost financiranja poduzeća bez većih problema a ukazuje na pokriće dugotrajne imovine dugoročnim izvorima. Iz toga slijedi zlatno pravilo financiranja koje kaže da dugotrajnu imovinu treba financirati iz dugoročnih izvora te iz dijela dugoročnih izvora financirati kratkotrajnu imovinu. Koeficijent financijske stabilnosti mora biti manji od jedan jer se tada povećava likvidnost i financijska stabilnost društva. Tada se manji dio glavnice i dugoročnih obveza koristi za financiranje dugotrajne imovine, a sve veći dio se koristi za financiranje kratkoročne imovine. Ako je koeficijent veći od jedan dugotrajna imovina je financirana iz kratkoročnih obveza te postoji deficit radnog kapitala. (Ribarić,2018)

Žager (1999:189) smatra da „koeficijent financijske stabilnosti, za razliku od ostalih pokazatelja likvidnosti, mora biti manji od 1. Smanjenje koeficijenta stabilnosti pozitivna je tendencija, što znači da se u tom slučaju likvidnost i financijska stabilnost povećava jer se sve manji dio glavnice (vlastitog kapitala) i dugoročnih obveza koristi za financiranje dugotrajne imovine. Ako se koeficijent financijske stabilnosti smanjuje, to znači da dolazi do povećanja neto radnog kapitala.“

Uvažavajući navedeno, a uvidom u pokazatelje u tablici 9 možemo zaključiti da je stanje likvidnosti u razdoblju 2017.– 2019. u poduzeću Trgopromet d.o.o bilo zadovoljavajuće.

Neto radni kapital

Među mjerama utemeljenim na odnosu tekuće aktive i tekuće pasive (kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza) posebno je važan neto radni kapital (radno raspoloživi kapital).

Odnos dugotrajne i kratkotrajne aktive te dugoročnih i kratkoročnih obveza opisuje pokazatelj - neto radni (obrotni) kapital. To je kapital nužan za financiranje tekućeg poslovanja bez kojeg se ne može se poslovati. Izračunava se jednostavno:

$$\text{Neto radni kapital} = \text{Kratkotrajna imovina} - \text{kratkoročne obveze}$$

Neto radni (obrotni) kapital ukazuje na prekoračenje tekuće aktive nad tekućom pasivom odnosno dio kratkotrajne imovine koja se financira dugoročno. Ovaj pokazatelj pruža informacije o imovini koja stoji na raspolaganju za udovoljavanje tekućim obvezama i neočekivanim novčanim izdacima.

Ako je radni kapital = 0 poduzeće je **granično likvidno**

Ako je radni kapital > 0 poduzeće je **likvidno**

Ako je radni kapital < 0 poduzeće je **nelikvidno**

Dakle, ako je neto radni kapital negativan, poduzeće ima lošu bilancu. I obrnuto: što je pozitivniji - bolju. Stoga s poslovnim partnerima koji imaju negativan neto radni kapital treba biti jako oprezan.

Primjenom već spomenute formule izračun neto radnog kapitala na primjeru poduzeća Trgopromet d.o.o je vrlo jednostavan:

Neto radni kapital = Kratkotrajna imovina – kratkoročne obveze

odnosno:

$$\text{Neto radni kapital (2017)} = 1.915.948 - 1.308.889 = 607.059$$

$$\text{Neto radni kapital (2018)} = 2.040.410 - 1.097.927 = 942.483$$

$$\text{Neto radni kapital (2019)} = 2.283.761 - 1.503.428 = 780.333$$

Iz gornjih izračuna neto radnog kapitala možemo zaključiti da je poduzeće Trgopromet d.o.o. u razdoblju od 2017. do 2019. godine stabilno poslovalo odnosno bilo likvidno jer mu je neto radni kapital bio > 0 . Time se na primjeru poduzeća Trgopromet d.o.o. potvrđuje **zlatno bilančno pravilo** koje podrazumijeva da se tekuća (kratkotrajna) imovina financira iz kratkoročnih izvora, a fiksna (dugotrajna) imovina iz dugoročnih izvora (iako poduzeće Trgopromet nema dugoročnih obveza).

5.4. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti izračunavaju se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka. Prema tome, predstavljaju odnos prihoda i rashoda te pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. Utvrđuje se ekonomičnost ukupnog poslovanja ili pojedine skupine prihoda i rashoda. Uspješno poslovanje znači da navedeni pokazatelji nisu manji od 1.

U ovom slučaju, osim ekonomičnosti na razini ukupnog poslovanja možemo razmatrati i parcijalne ekonomičnosti. Pokazatelji ekonomičnosti prikazani su u tablici 10.

Tablica 9. Pokazatelji ekonomičnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi
Ekonomičnost poslovanja - prodaje	Prihodi od prodaje	Rashodi prodaje
Ekonomičnost financiranja	Financijski prihodi	Financijski rashodi

Izvor: izrada autora prema: Žager, 1999

Primjenjujući gornje pokazatelje i uvidom u Račun dobiti i gubitka poduzeća Trgopromet u razdoblju od 2017. do 2019. izračunom dolazimo do sljedećih podataka:

Ekonomičnost ukupnog poslovanja (Eu)

Tablica 10. Ekonomičnost ukupnog poslovanja (Eu) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Ukupni prihodi	4.009.297	4.890.419	4.920.265
Ukupni rashodi	3.468.395	4.049.912	4.174.730
Eu	1,16	1,21	1,18

Izvor: izrada autora

Ekonomičnost poslovanja - prodaje (Ep)

Tablica 11. Ekonomičnost poslovanja-prodaje (Ep) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Prihodi od prodaje	4.000.201	4.777.216	4.803.015
Rashodi prodaje	3.455.591	4.035.896	4.169.013
Ep	1,16	1,18	1,15

Izvor: izrada autora

Ekonomičnost financiranja (Ef)

Tablica 12. Ekonomičnost financiranja (Ef) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Financijski prihodi	18.561	20.726	9.077
Financijski rashodi	12.804	14.016	5.717
Ef	1,45	1,48	1,59

Izvor: izrada autora

Na temelju prezentiranih podataka u tablicama 11, 12 i 13 uočava se zadovoljavajuće stanje ekonomičnosti u poduzeću Trgopromet, jer su svi pokazatelji veći od 1. Tendencija povećanja zabilježena je kod ekonomičnosti financiranja, a najbolji rezultati pokazatelja ekonomičnosti ostvareni su 2018. godine.

5.5 Pokazatelji profitabilnosti

Prema Žageru (1999:193-195) u kontekstu pokazatelja profitabilnosti mogu se razmatrati pokazatelji marže profita i rentabilnosti. Marža profita računa se na temelju

podataka iz Računa dobiti i gubitka i razlikuje se neto marža profita (tablica 14) i bruto marža profita (tablica 15). Razlika između neto i bruto marže profita relativan je iskaz poreznog opterećenja u odnosu na ukupan prihod.

U nastavku se daje prikaz pokazatelja profitabilnosti na primjeru poduzeća Trgopromet d.o.o. potkrijepljeni podacima iz Računa dobiti i gubitka u razdoblju od 2017. do 2019. godine:

Neto marža profita (MPn)

Tablica 13. Neto marža profita (MPn) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Neto dobit + kamate	450.062	695.379	606.221
Ukupni prihod	4.009.297	4.890.419	4.920.265
MPn	11,23 %	14,22 %	12,32 %

Izvor: izrada autora prema: Žager (1999:194)

Bruto marža profita (MPb)

Tablica 14. Bruto marža profita (MPb) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Dobit prije poreza + kamate	553.586	854.523	750.993
Ukupni prihod	4.009.297	4.890.419	4.620.265
MPb	13,81 %	17,47 %	16,25 %

Izvor: izrada autora prema: Žager (1999:194)

Neto rentabilnost imovine (Rn)

Tablica 15. Neto rentabilnost imovine (Rn) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Neto dobit + kamate	450.062	695.379	606.221
Imovina	2.078.302	2.183.131	2.386.065
Rn	21,66 %	31,85 %	25,41 %

Izvor: izrada autora prema: Žager (1999:194)

OPIS	2017.	2018.	2019.
Dobit prije poreza + kamate	553.586	854.523	750.993

Imovina	2.078.302	2.183.131	2.386.065
Rb	26,64 %	39,14 %	31,47 %

Bruto rentabilnost imovine (Rb)

Tablica 16. Bruto rentabilnost imovine (Rb) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019

Izvor: izrada autora prema: Žager (1999:195)

Rentabilnost vlastitog kapitala – glavnice (Rg)

Tablica 17. Rentabilnost vlastitog kapitala - glavnice (Rg) poduzeća Trgopromet d.o.o u razdoblju 2017.-2019

OPIS	2017.	2018.	2019.
Neto dobit	437.378	681.363	600.763
Vlastiti kapital (glavnica)	719.163	963.147	882.548
Rg	60,82 %	70,74 %	68,07 %

Izvor: izrada autora prema: Žager (1999:195)

Iz prezentiranih pokazatelja u tablicama 14 -18 vidljiva je tendencija porasta marže profita poduzeća Trgopromet d.o.o. u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu uz blagi pad u 2019. godini. Kao i kod marže profita i ovdje je moguće razlikovati neto rentabilnost imovine (tablica16) i bruto rentabilnost imovine (tablica17). Razlika između tih pokazatelja je iskaz poreznog opterećenja u odnosu na ukupnu imovinu. U promatranom razdoblju trgovačko društvo Trgopromet ostvaruje visoke stope rentabilnosti poglavito u 2018. godini te se uočava tendencija povećanja u odnosu na 2017. uz pad u 2019. godini.

Iz pokazatelja rentabilnosti vlastitog kapitala odnosno glavnice (tablica 17 i 18) razvidno je da su stope rentabilnosti vlastitog kapitala (glavnice) vrlo visoke i znatno više su od stopa rentabilnosti imovine, što znači da se u ovom slučaju isplati koristiti tuđi kapital.

5.2.2. Zaključna razmatranja o poslovanju poduzeća Trgopromet d.o.o.

Poslovanje poduzeća Trgopromet d.o.o. razmatrano je na temelju financijskih izvještaja (bilanca i Račun dobiti i gubitka) posebno s aspekta kratkoročnih obveza i

obuhvaćeno je razdoblje od tri godine. U postupke analize formirano je tri skupine pokazatelja.

Sagledavajući prezentirane rezultate odnosno pokazatelje možemo konstatirati da sve tri skupine upućuju na relativno dobro poslovanje promatranog poduzeća.

Pokazatelji likvidnosti ukazuju na činjenicu da je likvidnost zadovoljavajuća kao i da postoji tendencija njezinog daljnjeg povećanja. S aspekta neto radnog kapitala potvrđeno je pozitivno odstupanje od **zlatnog bilančnog pravila**. Vidljivo je da se tekuća (kratkotrajna) imovina financira iz kratkoročnih izvora, a fiksna (dugotrajna) imovina koja je zanemarive veličine iz vlastitih izvora.

Iz prezentiranih podataka uočava se zadovoljavajuće stanje ekonomičnosti u poduzeću Trgopromet d.o.o., jer su svi pokazatelji veći od 1. Tendencija povećanja zabilježena je kod ekonomičnosti financiranja, a najbolji rezultati pokazatelja ekonomičnosti ostvareni su 2018. godine.

Odnos ukupnih prihoda i ukupnih rashoda je zadovoljavajući, što ukazuje da ostvarenje dobiti u cijelom promatranom razdoblju sa zanemarivim padom u tekućoj godini.

Iz pokazatelja rentabilnosti (neto i bruto marža profita) uočava se tendencija porasta marže profita u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu uz blagi pad u 2019. godini.

Iz pokazatelja rentabilnosti vlastitog kapitala odnosno glavnice razvidno je da su stope rentabilnosti vlastitog kapitala (glavnice) vrlo visoke i znatno više su od stopa rentabilnosti imovine, što znači da se u ovom slučaju isplati koristiti tuđi kapital.

Međutim, pored ovih pozitivnih pokazatelja uočene su i određene slabosti:

- poduzeće uopće ne koristi dugoročne izvore financiranja, kojima bi moglo financirati fiksnu (dugotrajnu) imovinu,

- nezadovoljavajuća ekonomičnost ukupnog poslovanja u 2019. godini u odnosu na prethodnu.

Međutim, bez obzira na te slabosti, moguće je utvrditi da poduzeće u promatranom trogodišnjem razdoblju dobro posluje te da se uočava tendencija poboljšanja kvalitete njegovog poslovanja kako s aspekta likvidnosti odnosno solventnosti tako i s aspekta ekonomičnosti.

6. ZAKLJUČAK

Iako u financijskoj literaturi egzistira široko uvriježeno zlatno pravilo financiranja koje podrazumijeva da se kratkotrajna (tekuća) imovina financira iz kratkoročnih izvora financiranja, a dugotrajna (fiksna) imovina iz dugoročnih izvora, u praksi se primjenjuju različite strategije financiranja kratkotrajne imovine. Određeni gospodarstvenici tako npr. preferiraju da se fiksni dio kratkotrajne imovine ipak može financirati (i) iz dugoročnih izvora. Pri tome valja napomenuti da svaki oblik financiranja ima svoje prednosti i nedostatke.

Pozitivne strane kratkoročnog financiranja su, između ostaloga:

- jednostavnija i brža procedura za dobivanje sredstava iz kratkoročnih izvora;
- cijena kapitala iz kratkoročnih izvora je niža nego iz dugoročnih izvora.

Međutim, kod kratkoročnog financiranja evidentni su i neki *nedostaci*, koji se ogledaju u slijedećem: ako poduzeće koristi bankarski kredit u neodgovarajuće namjene može se vrlo brzo naći u situaciji da banci ne može vratiti kredit, što za posljedicu ima da mu nakon toga banka više neće htjeti odobriti novi kratkoročni kredit ili će mu znatno povisiti kamatnu stopu.

Premda su bankarski krediti najčešći izvor kratkoročnog kreditiranja, uvjeti za njihovo odobravanje se neprekidno zaoštavaju te je stoga potrebno razmotriti i druge izvore kratkoročnog financiranja.

Pri odabiru kratkoročnog izvora financiranja, pored modela financiranja, financijski menadžment treba pažljivo razmotriti i troškove izvora financiranja a poglavito utjecaj kratkoročnog financiranja na solventnost i profitabilnost poduzeća te odabrati optimalnu kombinaciju kratkoročnih izvora financiranja s aspekta ekonomičnosti, solventnosti i profitabilnosti.

Upravljanje kratkoročnim financiranjem mora se pored iskustvenih spoznaja temeljiti na znanstvenim spoznajama te pri tome težiti iznalaženju optimalne veličine i strukture kratkoročnih izvora financiranja koje treba biti u funkciji osiguranja solventnosti i profitabilnosti poduzeća.

U najznačajnijem poglavlju dana je analiza finacijskih pokazatelja poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ u trogodišnjem razdoblju na temelju podataka iz godišnjih finacijskih izvještaja (Bilanca i Račun dobiti i gubitka) koji su detaljno prezentirani u zaključnim razmatranjima zadnjeg poglavlja.

POPIS LITERATURE:

KNJIGE

1. Ekonomski leksikon, 1995, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ i Massmedia, Zagreb.
2. Frane Negro, Z., 2001, *Financijski menadžment*, Visoka škola za turizam, Šibenik.
3. Gorenec, V. & Francić, D., 2006, *Osnove trgovačkog prava*, Školska knjiga, Zagreb.
4. Meigs, R.F. & Meigs, W.B., 1999, *Računovodstvo*, Mate, Zagreb.
5. Orsag, S., 2015, *Poslovne financije*, Avantis: HUFA, Zagreb.
6. Van Horne, J., Wachowicz, Jr., J., 2002, *Osnove financijskog menadžmenta*, Mate d.o.o., Zagreb.
7. Vidučić, Lj., Pepur, S., Šimić Šarić, M., 2018, *Financijski menadžment*, X. izdanje, RRiF plus, Zagreb.
8. Zelenika, R., 2000., *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog rada*, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka.
9. Žager, K. Žager, L., 1999, *Analiza financijskih izvještaja*, Massmedia, Zagreb.
10. Marković, I., 2000. *Financiranje: Teorija i praksa financiranja trgovačkih društava*, RRiF, Zagreb

ČASOPISI I PUBLIKACIJE

1. Belak, V., 1995, *Menadžersko računovodstvo*, RRiF, Zagreb, str. 72-76.
2. Buntak, K., Droždek, I., Kovačić, R. *Materijalna motivacija u funkciji upravljanja ljudskim potencijalima*, Tehnički glasnik 7, 1(2013), str.56-63
3. Crikveni Filipović, T. 2019., „*Računovodstveno praćenje kratkoročnih obveza*“, *Računovodstvo, revizija i financije*, str.20
4. Kontuš, E., 2011, *Kratkoročno financiranje i njegove implikacije na solventnost i profitabilnost poduzeća*, *Ekonomski misao i praksa*, Vol.No. 2, 2011, str. 443-467
5. Miloš, D. 2005., *Upravljanje financijama – predavanja i vježbe*, Ekonomski fakultet Zagreb.
6. Poljičak, A. 2010., *Izvori kratkoročnog financiranja*, *Računovodstvo i financije*, str. 253
7. Sajter, D. et al, 2007.: *Opcije eksternog kratkoročnog financiranja trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj*, Zbornik radova sa 6. znanstvene konferencije katedri za financije, Osijek, 129-145.
8. Veselica, V., 2000.: *Razumijevanje poduzeća i njegovo financiranje*, *Ekonomski pregled* 51 (3-4), 203-225.
9. Žager, L., Sever Mališ, S., 2014, *Analiza financijskih izvještaja u funkciji ocjene sigurnosti i uspješnosti poslovanja*, *Računovodstvo i financije*, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zabreb, 110-113.

INTERNETSKI I DRUGI IZVORI

1. Sajter, D., EFOS: Analiza financijskog poslovanja u trgovini: 8. Kratkoročno financiranje(dostupno na: <http://www.efos.unios.hr/analiza-financijskog-poslovanja-u-trgovini/wp-content/uploads/sites/40> (pristupljeno 18.04.2020.))
2. Odluka o obliku i sadržaju financijskih izvještaja (NN br. 122/06) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2006_11_122_2704.html (pristupljeno 16.04.2020.)
3. Hrvatski standard financijskog izvještavanja 13. Obveze (NN br.86/15) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_03_30_992.html (pristupljeno 16.04.2020.)
4. Interna dokumentacija poduzeća Trgopromet d.o.o. Slavonski Brod
5. TEB Poslovno savjetovanje, Financije i računovodstvo, Zagreb, 2014. <https://www.teb.hr/novosti/2014/ocjenite-poslovanje-pomocu-bilance/> (pristupljeno 4. 6. 2020.)
6. Oršulić, M. „Alternativni izvori financiranja malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj“, 2015. <https://zir.nsk.hr/en/islandora/object/vuka%3A160/datastream/PDF/view>
7. Ribarić, E., (2018.), *Analiza pokazatelja uspješnosti poslovanja na temelju podataka iz financijskih izvješća* , (Powerpoint prezentacija s predavanja Plan i analiza održanog u ak.god. 2017./2018. na Veleučilištu u Rijeci), Rijeka, Veleučilište u Rijeci. https://www.veleri.hr/files/datotekep/nastavni_materijali/k_poduzetnistvo_2/6-financijskaAnaliza-pokazatelji-web.pdf (pristupljeno 8.9.2020.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Shema faktoringa	24
Slika 2. Grafički prikaz bilance poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2019.	36

POPIS TABLICA

Tablica 1. Primjer faktoringa	23
Tablica 2. Bilanca poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ na dan 31.12.2019.....	36
Tablica 3. Račun dobiti i gubitka poduzeća „Trgopromet d.o.o.“ za razdoblje od 01.01. do 31.12.2019	37
Tablica 4. Pokazatelji likvidnosti.....	39
Tablica 5. Koeficijent trenutne likvidnosti (KTrl) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019.	39
Tablica 6. Koeficijent ubrzane likvidnosti (KUL) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019.	40
Tablica 7. Koeficijent tekuće likvidnosti (KTL) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	41
Tablica 8. Koeficijent financijske stabilnosti (KFS) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	43
Tablica 9. Pokazatelji ekonomičnosti	45
Tablica 10. Ekonomičnost ukupnog poslovanja (Eu) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	46
Tablica 11. Ekonomičnost poslovanja-prodaje (Ep) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	46
Tablica 12. Ekonomičnost financiranja (Ef) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	46
Tablica 13. Neto marža profita (MPn) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019.....	47
Tablica 14. Bruto marža profita (MPb) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019.....	47
Tablica 15. Neto rentabilnost imovine (Rn) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	47
Tablica 16. Bruto rentabilnost imovine (Rb) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	48
Tablica 17. Rentabilnost vlastitog kapitala - glavnice (Rg) poduzeća Trgopromet d.o.o. u razdoblju 2017.-2019	48

PRILOZI

Bilanca poduzeća Trgopromet d.o.o. stanje na dan 31.12. 2018.
Račun dobiti i gubitka poduzeća Trgopromet d.o.o. za razdoblje 01.01. 2018. do
31.12.2018.

BILANCA
stanje na dan 31.12.2018.

Obrazac
POD-BIL

Obveznik: 07402358682; TRGOPROMET d.o.o.

Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4	5
AKTIVA				
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	001			
B) DUGOTRAJNA IMOVINA (AOP 003+010+020+031+036)	002		160.522	140.076
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (AOP 004 do 009)	003		0	0
1. Izdaci za razvoj	004			
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005			
3. Goodwill	006			
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007			
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008			
6. Ostala nematerijalna imovina	009			
II. MATERIJALNA IMOVINA (AOP 011 do 019)	010		89.269	68.823
1. Zemljište	011			
2. Građevinski objekti	012			
3. Postrojenja i oprema	013		6.987	16.462
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014		82.282	52.361
5. Biološka imovina	015			
6. Predujmovi za materijalnu imovinu	016			
7. Materijalna imovina u pripremi	017			
8. Ostala materijalna imovina	018			
9. Ulaganje u nekretnine	019			
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (AOP 021 do 030)	020		71.253	71.253
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	021			
2. Ulaganja u ostale vrijednosne papire poduzetnika unutar grupe	022			
3. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	023			
4. Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom	024			
5. Ulaganja u ostale vrijednosne papire društava povezanih sudjelujućim interesom	025			
6. Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom	026			
7. Ulaganja u vrijednosne papire	027		70.335	70.335
8. Dani zajmovi, depoziti i slično	028			
9. Ostala ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	029			
10. Ostala dugotrajna financijska imovina	030		918	918
IV. POTRAŽIVANJA (AOP 032 do 035)	031		0	0
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	032			
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	033			
3. Potraživanja od kupaca	034			
4. Ostala potraživanja	035			
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	036			
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA (AOP 038+046+053+063)	037		1.915.948	2.040.410
I. ZALIHE (AOP 039 do 045)	038		346.500	482.963
1. Sirovine i materijal	039			
2. Proizvodnja u tijeku	040			
3. Gotovi proizvodi	041			
4. Trgovačka roba	042		346.500	482.963
5. Predujmovi za zalihe	043			
6. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	044			

BILANCA
stanje na dan 31.12.2018.

Obrazac
POD-BIL

Obveznik: 07402358682; TRGOPROMET d.o.o.

Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4	5
7. Biološka imovina	045			
II. POTRAŽIVANJA (AOP 047 do 052)	046		1.281.319	1.297.329
1. Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	047			
2. Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	048			
3. Potraživanja od kupaca	049		1.089.558	1.277.404
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	050		171.862	
5. Potraživanja od države i drugih institucija	051		12.899	12.925
6. Ostala potraživanja	052		7.000	7.000
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (AOP 054 do 062)	053		0	0
1. Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	054			
2. Ulaganja u ostale vrijednosne papire poduzetnika unutar grupe	055			
3. Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	056			
4. Ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesom	057			
5. Ulaganja u ostale vrijednosne papire društava povezanih sudjelujućim interesom	058			
6. Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom	059			
7. Ulaganja u vrijednosne papire	060			
8. Dani zajmovi, depoziti i slično	061			
9. Ostala financijska imovina	062			
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	063		288.129	260.118
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	064		1.832	2.645
E) UKUPNO AKTIVA (AOP 001+002+037+064)	065		2.078.302	2.183.131
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	066			
PASIVA				
A) KAPITAL I REZERVE (AOP 068 do 070+076+077+081+084+087)	067		719.163	963.147
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	068		25.800	25.800
II. KAPITALNE REZERVE	069			
III. REZERVE IZ DOBITI (AOP 071+072-073+074+075)	070		114	114
1. Zakonske rezerve	071			
2. Rezerve za vlastite dionice	072			
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)	073			
4. Statutarne rezerve	074			
5. Ostale rezerve	075		114	114
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	076		255.871	255.871
V. REZERVE FER VRIJEDNOSTI (AOP 078 do 080)	077		0	0
1. Fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju	078			
2. Učinkoviti dio zaštite novčanih tokova	079			
3. Učinkoviti dio zaštite neto ulaganja u inozemstvu	080			
VI. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (AOP 082-083)	081		0	0
1. Zadržana dobit	082			
2. Preneseni gubitak	083			
VII. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (AOP 085-086)	084		437.378	681.362
1. Dobit poslovne godine	085		437.378	681.362
2. Gubitak poslovne godine	086			
VIII. MANJINSKI (NEKONTROLIRAJUĆI) INTERES	087			
B) REZERVIRANJA (AOP 089 do 094)	088		0	0

BILANCA
stanje na dan 31.12.2018.

Obrazac
POD-BIL

Obveznik: 07402358682; TRGOPROMET d.o.o.				
Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr. bilješke	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4	5
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	089			
2. Rezerviranja za porezne obveze	090			
3. Rezerviranja za započete sudske sporove	091			
4. Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava	092			
5. Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima	093			
6. Druga rezerviranja	094			
C) DUGOROČNE OBVEZE (AOP 096 do 106)	095		0	0
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	096			
2. Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe	097			
3. Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom	098			
4. Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom	099			
5. Obveze za zajmove, depozite i slično	100			
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	101			
7. Obveze za predujmove	102			
8. Obveze prema dobavljačima	103			
9. Obveze po vrijednosnim papirima	104			
10. Ostale dugoročne obveze	105			
11. Odgođena porezna obveza	106			
D) KRATKOROČNE OBVEZE (AOP 108 do 121)	107		1.308.889	1.097.927
1. Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	108			
2. Obveze za zajmove, depozite i slično poduzetnika unutar grupe	109			
3. Obveze prema društvima povezanim sudjelujućim interesom	110			
4. Obveze za zajmove, depozite i slično društava povezanih sudjelujućim interesom	111			
5. Obveze za zajmove, depozite i slično	112			
6. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	113		267.440	28.329
7. Obveze za predujmove	114			
8. Obveze prema dobavljačima	115		879.906	791.691
9. Obveze po vrijednosnim papirima	116			
10. Obveze prema zaposlenicima	117		17.579	19.344
11. Obveze za poreze, doprinose i sličana davanja	118		140.729	157.405
12. Obveze s osnove udjela u rezultatu	119			100.516
13. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji	120			
14. Ostale kratkoročne obveze	121		3.235	642
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	122		50.250	122.057
F) UKUPNO – PASIVA (AOP 067+088+095+107+122)	123		2.078.302	2.183.131
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	124			

RAČUN DOBITI I GUBITKA
za razdoblje 01.01.2018. do 31.12.2018.

Obrazac
POD-RDG

Obveznik: 07402358682; TRGOPROMET d.o.o.

Naziv pozicije	AOP oznaka	Rbr bilješke	Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
I. POSLOVNI PRIHODI (AOP 126 do 130)	125		4.002.271	4.810.054
1. Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	126			
2. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	127		4.000.201	4.777.216
3. Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda, robe i usluga	128			
4. Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	129			
5. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	130		2.070	32.838
II. POSLOVNI RASHODI (AOP 132+133+137+141+142+143+146+153)	131		3.455.591	4.035.896
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	132			
2. Materijalni troškovi (AOP 134 do 136)	133		2.951.298	3.468.926
a) Troškovi sirovina i materijala	134		56.050	63.387
b) Troškovi prodane robe	135		2.671.609	3.088.525
c) Ostali vanjski troškovi	136		223.639	317.014
3. Troškovi osoblja (AOP 138 do 140)	137		319.253	357.240
a) Neto plaće i nadnice	138		209.513	232.805
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	139		62.887	72.007
c) Doprinosi na plaće	140		46.853	52.428
4. Amortizacija	141		38.693	46.707
5. Ostali troškovi	142		127.786	129.793
6. Vrijednosna usklađenja (AOP 144+145)	143		0	12.504
a) dugotrajne imovine osim financijske imovine	144			
b) kratkotrajne imovine osim financijske imovine	145			12.504
7. Rezerviranja (AOP 147 do 152)	146		0	0
a) Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	147			
b) Rezerviranja za porezne obveze	148			
c) Rezerviranja za započete sudske sporove	149			
d) Rezerviranja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava	150			
e) Rezerviranja za troškove u jamstvenim rokovima	151			
f) Druga rezerviranja	152			
8. Ostali poslovni rashodi	153		18.561	20.726
III. FINANIJSKI PRIHODI (AOP 155 do 164)	154		7.026	80.365
1. Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	155			
2. Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) društava povezanih sudjelujućim interesima	156			
3. Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova poduzetnicima unutar grupe	157			
4. Ostali prihodi s osnove kamata iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	158			
5. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi iz odnosa s poduzetnicima unutar grupe	159			
6. Prihodi od ostalih dugotrajnih financijskih ulaganja i zajmova	160			
7. Ostali prihodi s osnove kamata	161		708	1.157
8. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	162			2.511
9. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	163			
10. Ostali financijski prihodi	164		6.318	76.697
IV. FINANIJSKI RASHODI (AOP 166 do 172)	165		12.804	14.016
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi s poduzetnicima unutar grupe	166			
2. Tečajne razlike i drugi rashodi s poduzetnicima unutar grupe	167			
3. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	168		12.684	14.016
4. Tečajne razlike i drugi rashodi	169		120	
5. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	170			
6. Vrijednosna usklađenja financijske imovine (neto)	171			
7. Ostali financijski rashodi	172			

V. UDIO U DOBITI OD DRUŠTAVA POVEZANIH SUDJELUJUĆIM INTERESOM	173			
VI. UDIO U DOBITI OD ZAJEDNIČKIH POTHVATA	174			
VII. UDIO U GUBITKU OD DRUŠTAVA POVEZANIH SUDJELUJUĆIM INTERESOM	175			
VIII. UDIO U GUBITKU OD ZAJEDNIČKIH POTHVATA	176			
IX. UKUPNI PRIHODI (AOP 125+154+173 + 174)	177	4.009.297		4.890.419
X. UKUPNI RASHODI (AOP 131+165+175 + 176)	178	3.468.395		4.049.912
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (AOP 177-178)	179	540.902		840.507
1. Dobit prije oporezivanja (AOP 177-178)	180	540.902		840.507
2. Gubitak prije oporezivanja (AOP 178-177)	181	0		0
XII. POREZ NA DOBIT	182	103.524		159.144
XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 179-182)	183	437.378		681.363
1. Dobit razdoblja (AOP 179-182)	184	437.378		681.363
2. Gubitak razdoblja (AOP 182-179)	185	0		0
PREKINUTO POSLOVANJE (popunjava poduzetnik obveznika MSFI-a samo ako ima prekinuto poslovanje)				
XIV. DOBIT ILI GUBITAK PREKINUTOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA (AOP 187-188)	186		0	0
1. Dobit prekinutog poslovanja prije oporezivanja	187			
2. Gubitak prekinutog poslovanja prije oporezivanja	188			
XV. POREZ NA DOBIT PREKINUTOG POSLOVANJA	189			
1. Dobit prekinutog poslovanja za razdoblje (AOP 186-189)	190		0	0
2. Gubitak prekinutog poslovanja za razdoblje (AOP 189-186)	191		0	0
UKUPNO POSLOVANJE (popunjava samo poduzetnik obveznik MSFI-a koji ima prekinuto poslovanje)				
XVI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (AOP 179+186)	192		0	0
1. Dobit prije oporezivanja (AOP 192)	193		0	0
2. Gubitak prije oporezivanja (AOP 192)	194		0	0
XVII. POREZ NA DOBIT (AOP 182+189)	195		0	0
XVIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 192-195)	196		0	0
1. Dobit razdoblja (AOP 192-195)	197		0	0
2. Gubitak razdoblja (AOP 195-192)	198		0	0
DODATAK RDG-u (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
XIX. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 200+201)	199		0	0
1. Pripisana imateljima kapitala matice	200			
2. Pripisana manjinskom (nekontrolirajućem) interesu	201			
IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjava poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)				
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	202			
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (AOP 204 do 211)	203		0	0
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja	204			
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	205			
3. Dobit ili gubitak s osnove naknadnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	206			
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanih tokova	207			
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu	208			
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku društava povezanih sudjelujućim interesom	209			
7. Aktuarski dobiti/gubici po planovima definiranih primanja	210			
8. Ostale nevlasničke promjene kapitala	211			
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	212			
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK (AOP 203-212)	213		0	0
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 202+213)	214		0	0
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani izvještaj)				
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (AOP 216+217)	215		0	0
1. Pripisana imateljima kapitala matice	216			
2. Pripisana manjinskom (nekontrolirajućem) interesu	217			

SAŽETAK

Miroslav Lukić

Upravljanje kratkoročnim obvezama u poduzeću „Trgopromet d.o.o.“ Slavonski Brod

U ovom radu obrađeno je upravljanje kratkoročnim obvezama odnosno prikazane su najčešće i najznačajnije opcije kratkoročnog eksternog financiranja trgovačkih društava (trgovački kredit, komercijalni zapisi, bankarski neosigurani zajmovi, te osigurani zajmovi (uz kolateral vrijednosnih papira, financiranje potraživanja, faktoring ili financiranje zaliha).

Pri odabiru kratkoročnog izvora financiranja menadžer mora posebno razmotriti troškove izvora financiranja kao i utjecaj kratkoročnog financiranja na solventnost i profitabilnost poduzeća i odabrati optimalnu kombinaciju kratkoročnih izvora s aspekta ekonomičnosti, solventnosti i profitabilnosti.

Prednosti kratkoročnog financiranja su jednostavnost procedure i niža cijena kapitala, dok su *nedostaci* u povećanom riziku od njihove primjene odnosno rizik od promijene kamatnih stopa.

Odluka o odabiru optimalnog kratkoročnog izvora financiranja ovisit će o nizu preduvjeta, pa je pred financijskim menadžerima jedan izuzetno složen i težak zadatak.

Analiza financijskih izvještaja poduzeća Trgopromet d.o.o. kroz 3 skupine pokazatelja ukazuje da je njegova likvidnost zadovoljavajuća i da ima tendenciju povećanja. Iz pokazatelja ekonomičnosti koji su veći od 1 uočava se zadovoljavajuće stanje ekonomičnosti. Pokazatelji rentabilnosti također upućuju na zadovoljavajuće stanje, kako kod rentabilnosti vlastitog kapitala, tako i kod neto i bruto marže profita.

Ključne riječi: kratkoročni izvori sredstava, trgovački kredit, solventnost, profitabilnost, bankarski kredit, kamatna stopa, troškovi financiranja kratkoročnim kreditom.

SUMMARY

Miroslav Lukić

Management of short-term liabilities in the company "Trgopromet d.o.o." Slavonski Brod

This paper deals with the management of short-term liabilities, ie the most common and most significant options for short-term external financing of companies are presented (trade credit, commercial papers, bank unsecured loans, and secured loans (with collateral, receivables financing, factoring, or inventory financing)).

When choosing a short-term source of financing, the manager must consider the cost of financing sources as well as the impact of short-term financing on the solvency and profitability of the company and choose the optimal combination of short-term sources in terms of economy, solvency, and profitability.

The *advantages* of short-term financing are the simplicity of the procedure and the lower cost of capital, while the *disadvantages* are the increased risk of their application, ie the risk of changes in interest rates.

The decision to select the optimal short-term source of financing will depend on several preconditions, so financial managers face an extremely complex and difficult task.

Analysis of the financial statements of Trgopromet d.o.o. through 3 groups of indicators indicates that its liquidity is satisfactory and tends to increase. From the economic indicators that are higher than 1, a satisfactory state of the economy can be seen. Profitability indicators also indicate a satisfactory situation, both in terms of return on equity and in terms of the net and gross profit margins.

Keywords: short-term sources of funds, trade credit, solvency, profitability, bank loan, interest rate, short-term loan financing costs.